

Klæbu Historielag

Fra innholdet:

- Kjøpmainn Odd
- Vassfjell skisenter
- Gamle veier og stedsnavn i Klæbu
- Boligfelt i Klæbu: Finnmyra
- Darres dagbok - fortsettelse

Pris kr. 80,-

Årsskrift 2012

Styrets sammensetning i 2012

Håvard Huseby, leder
Atle Elverum, nestleder
Ann-Mari Haugness, kasserer
Helen Kværnø Solberg, sekretær
Arne Eggan, styremedlem

Varamedlemmer:
Bente Rhoden Forseth
Heidi Bolgnes
Alf Steinar Tømmervold

Hilsen fra styret

Gjennom sin aktivitet prøver Klæbu Historielag å skape interesse og viten om bygdas historie. Dette er viktig for å få en forståelse for hvordan bygda har utviklet seg opp gjennom årene. Klæbu er en randkommune til Trondheim og tilflyttinga har vært stor i seinere tid. Det er en utfordring for et historielag å skape interesse for bygdas historie blant nye innbyggere, spesielt de som ikke har noen tilknytning til kommunen fra før. Vi prøver derfor gjennom våre aktiviteter å gi alle en mulighet til å føle at de har en tilhørighet til bygda selv om slekta kanskje ikke har bodd her i flere ledd tilbake.

Årsprogrammet vårt er bygd opp rundt de samme aktivitetene hvert år, men vi legger inn ulike tema fra år til år. I tillegg har vi komiteer og arbeidsgrupper som bl.a. arbeider med registreringer i forbindelse med bevaring av Klæbu kirkegård, registrering av husmannsplasser og boplasser, registrering av kulturminner, spesielt gravrøyser, registrering av gamle bilder fra Klæbu og en redaksjonskomite for årsskrift og kalender.

De fleste kjenner oss vel best gjennom arrangementer som St. Hansfeiring, friluftsgudstjeneste og familiedag på Klæbu bygdemuseum på Teigen. Alle 4-klassingene besøker Teigen på våren og flere bruker etter hvert området i forbindelse med sommeravslutninger, jubileer og lignende. Området ligger vakkert til ved Selbusjøen og ikke så rent få, får sitt første møte med Teigen gjennom søndagsåpent museum og kafe fra St.Hans og fram til familiedagen i kulturuka. Dette er ei utvikling vi setter stor pris på og som er med på å skape tilhørighet.

For å holde aktiviteten oppe, har vi en arbeidskomite og en egen komite for drift av bygdemuseet. Gjennom året legges det ned mye frivillig innsats fra disse og fra mange andre av medlemmene våre.

Klæbu Historielag har ei hjemmeside som er vel verdt å besøke. Der finnes mye interessant stoff og oversikt over arrangementene i regi av historielaget.

Klæbu, oktober 2012
Håvard Huseby, leder

Redaksjonskomitéen i 2012

En hjertelig takk til alle som har bidratt med artikler og annet til årets blad!

Stig I. Sjøbakk (red.)   Lars Roan
Kåre Haugen   Kristine O. Stene
Marit Kleven
Jan R. Buch   Ingrid Husby

redaksjon@klabuhistorielag.no

INNHOOLD

side

- 2 Hilsen fra styret
- 3 Innhold
- 4 Kjøpmann Odd
- 6 Vassfjell Skisenter
- 8 Forfatteren bak "Husmanden"
- 8 Rebus
- 9 Dette er Husmanden i Sjøbygden
- 10 Historielagstur 2012-10-24
- 12 Det e som det plå på Måssåhauga
- 14 Norges eneste blindeskole...
- 17 Ole Sjøvassbotten – skomakerlærling fra Troms
- 17 Einar Melling – blind og berømt organist
- 18 Blindeforbundet stiftet i Klæbu
- 19 Boligfelt i Klæbu: Finnmyra
- 24 Utdrag fra Darres dagbok
- 28 Bedehuset på Tanem
- 31 70 års konfirmanter 1942
- 32 Bærtur til Haugdalen
- 33 Bibelhistorie
- 35 Små historier fra krigsårene
- 36 Udpaagaeri ved Søn
- 38 Forseth mølle
- 41 Klæbu Fotballklubb
- 42 Å være barn på en husmannsplass
- 43 Veier og stedsnavn i Klæbu

Forfatterne er selv ansvarlig for innholdet i artiklene.

Bildet på framsiden:
Levninger fra Forseth mølle
Foto: Atle Magnus Elverum

KJØPMAINN ODD

Av Lars Roan

Vel inne i stua hos Dagny og Odd Devle venter kaffe og vaffel. Vi sitter i sofaen og snakker om løst og fast. Både om gamle historier fra Klæbu og kveldens landskamp i fotball. Etter hvert som praten går, forteller Odd om flere historier fra sin barndom i Klæbu og hvordan Klæbu har vokst fram til i dag. For er det noe Odd kjenner til, så er det hvordan klæbyggen har utviklet seg de siste 50 år.

Kjøpmann Odd Devle drev butikk i Klæbu sentrum fra 1951 til år 2000. Han fikk oppleve en rivende utvikling i det å drive butikk og ble kjent med mange forskjellige personligheter og kundegrupper.

Odd forteller om varelevering på 50-tallet og kjedeetablering på 70-tallet. På 60-tallet var det til sammen 7 butikker i Klæbu, spredt fra Lysklett, Tanem, Lappen, Hyttfossen, Sjøbygda og med 2 i sentrum.

Odds far Ole, startet som 19-åring i 1919 med varehandel fra Lonmos butikk på Bjørkmyr. Han var med og fraktet varer hver torsdag fra butikken på Bjørkmyra, opp til kraftanlegget på Svean, solgte varer, og returnerte til Bjørkmyr samme natt. I 1930 begynte Ole med egen butikk på Nordahl, men flytta i 1934 inn i nybygd butikk på andre sida av vegen. Butikklokalet var 10 meter langt, og mange mente at kundene sikkert ville gå seg bort i denne butikken. En handelsmann kunne drive lønnsomt med om lag 12 familier som kunder på denne tiden. Rollen som handelsmann var bygd på stor grad av gjensidig tillit. Dette unike forholdet mellom kjøpmann og kunde ble bygd opp gjennom flere år. Ved nesten alt salg til butikkers kunder ble det gitt kreditt. Store bøker ble brukt for å notere opp, og oppgjøret kom inn om lag en gang i måneden. Ble ikke kreditten innfridd, så ble det et rent tap.

Odd fikk tidlig erfaring med hvordan det var å være handelsmann.

Han var tidlig med i butikken og måtte for alvor bidra etter farens død i 1946. Hans mor Martha fortsatte butikkdrifta. Hun tok førerkort, ansatte butikksjef, og fikk Odd til å begynne på Myklands handelsskole som 16-åring i 1950.

I 1951 overtok Odd butikken. Det å være kjøpmann ble en livsstil. Butikken var åpen 24 timer i døgnet. Skulle man beholde og ta vare på kundene, så måtte man være tilgjengelig hele tiden. Odd forteller om kunder som

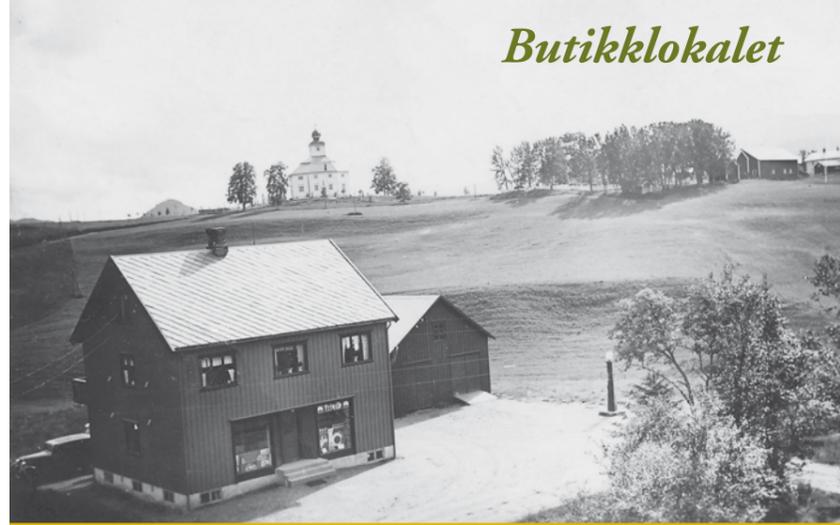
kom på julaften klokka 5 og skulle kjøpe julegaver. Tilliten mellom kjøpmann og kunde, førte også til at butikken sto åpen, når de dro opp til hytta ved Syrsjøen en lørdags kveld.

Grossererne i Trondheim ble besøkt en gang i uka. Bydag var hver torsdag. Når bilen, en Chervolet, ble starta opp kl. 10.00, så møtte folk opp til gratis tur på platten ned til byen.

Odd dro da innom lagrene og butikkene i Kjøpmannsgata og Fjordgata. Vanlig praksis var at de måtte laste opp alle varene selv. Alt ble gjort for hånd. Kokssekker, melsekker, sirupskanner og sildtønner ble lasta opp på bilen. Parafin og bensin fikk de utlevert fra oljetanken hos Esso i Trolla. I tillegg så måtte snekkere og bønder ha både verktoy og gårdsutstyr. Detaljer som hesteskosøm lampeveike og tau måtte en kjøpmann lære seg på rams. Så begynte hjemturen, i all slags vær og med et ønske om at alt gikk bra.

Vel hjemme i Klæbu måtte alle varer inn på lager og inn i butikk. Kjøpmannsdisk og bulklager måtte fylles opp. Mel, sukker og kaffe i store skuffer. Skruer og muttere i spikerskapet. Klær, redskap og kjøkkenutstyr måtte plasseres inne i butikken. Oljer og koks i uthuset. Alt med håndmakt og med håndpumpe for parafinen. Når alt var i hus, så måtte butikken skjøttes. Alle kunder skulle føle seg tilfreds. Ett dårlig rykte på bygda, kunne fort føre til undergang. Hvis kunden stod i butikken og var ufin, så måtte Odd godta dette og smile like bredt. I det lange løp så oppstod det en gjensidig

Butikklokalet

tillit mellom Odd og hans kunder. Odd hadde også god hjelp i sin nabo Gunnar, som bistod både med grisehold og annet praktisk arbeid. Hardt arbeid og ingen ferie før langt utpå 60-tallet, bidro etter hvert til at forretningen gikk bra og ga lønn for strevet.

God service og tillit ble også forsterket gjennom den utkjøringspraksis som Odd praktiserte. Dette var for de aller fleste kunder, ett av ukas største øyeblikk.

Hver torsdag ble det fra alle plasser i Klæbu ringt inn til butikken. Det ble bestilt varer for levering neste dag. Telefonsamtalen var både omstendelig og høytidelig og kunne vare opp mot en halv time. Så skulle varene pakkes og regning skrives.

På fredag ble lastebilen lastet opp og kjøringa rundt i bygda starta. På det meste hadde Odd 42 kunder å levere til. Disse var spredt utover hele bygda; fra Bostad, Tanem, Målsjøen og opp til Bjørklia. Og det holdt ikke med bare å levere varene. På noen plasser venta både kaffe og middag.

I 1963 ble butikken bygd ut vestover. Utvidelsen førte til flere kunder og et større vareutvalg. I bygda ble det også flere eneboliger, slik at både mat, grønnsaker og frukt ble mer alminnelig i omsetningen. Kjøtt fra slakteren på Kvål måtte skjæres opp, veies og pakkes for salg.

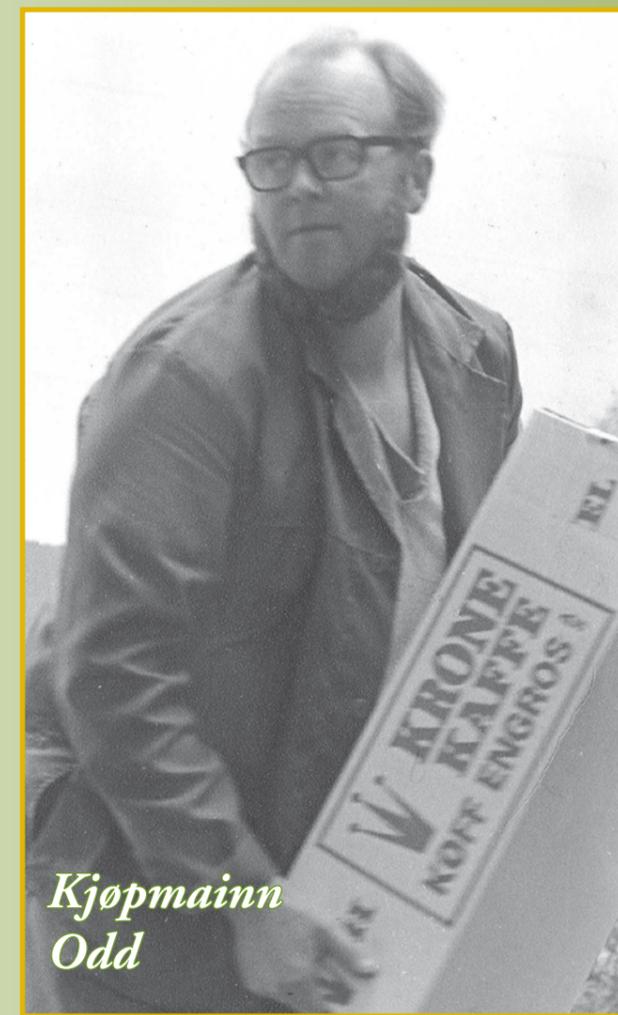
Butikken ble også ett sosialt samlingssted for klæbyggen. Lageret og lagertrappa var ofte fulle av folk. Siste nytt og skråtobakk stod på dagsorden. Odd hadde også egen skjæreplass for tobakken med innlagt spyttbakke.

Utover på 70-tallet så begynte kjedene å etablere seg utover landet. Odd forteller at den første kjeden han ble med i, var K-Kjøpmannen.

I 1976 ble butikken bygd ut på nytt, med større lager og det aller nyeste: selvbetjening. Selvbetjeningen ble en helt ny hverdag for en moderne kjøpmann. Nå kom også frukt- og grøntgrossisten med

egen skapbil, slik at Odd ganske enkelt kunne gå ut i bilen og peke på de grønnsakene han ville ha. Vareprodusentene begynte også å besøke butikkene, slik at riktig vare ble levert direkte. I tillegg kom nye varer og tjenester med i omsetningen, alt i fra musikkassetter til filing av nøkler.

Når Odd i dag ser tilbake på livet som kjøpmann, så føler han at det har gitt ham mange positive opplevelser, og at han har nådd de mål han satte seg som 17-åring i 1951.

*Kjøpmann
Odd*

VASSFJELL SKISENTER – TILBLIVELSE OG DE FØRSTE DRIFTSÅR

Åpningen.

Søndag 7. januar 1984 kunne vi endelig foreta den offisielle åpning av Vassfjellet Skisenter.

Forventningene til det nye alpinanlegget var store og folk strømmet til i så store mengder at parkeringsanlegget ble fylt og mellom 1.500 og 2.000 biler måtte sendes tilbake uten å ha fått besøke anlegget. Åpningsprogrammet gikk etter planen til tross for de litt kaotiske trafikkforholdene.

Været var fint og dette hjalp godt.

Den offisielle åpningen sto fylkesordfører Ivar Ytreland for.

Klæbu Musikkorps spilte og styreleder (jeg) talte.

Hanglideroppvisning var en ny opplevelse for mange.

Parallellslalåm-konkurransen med Thor Arne Falkanger og Olav Bjarne Lysklett som finalister og med sistnevnte som vinner.

Fakkeltog ved Klæbu i.l.

Ca. 10.000,- framømte.

Alt var gratis:

Parkering - Skibeisene - Varm drikke

Innvieslsmiddag i kafeteriabygget, reist og drevet av Klæbu i.l. med Klæbu Kommune som vertskap.

Dermed hadde vi greid å realisere den gamle tanken om et stort og tidsmessig anlegg i Trondheimsområdet og med det muligheter for en videreutvikling av alpinsporten.

Veien fram til ferdig alpinsenter hadde imidlertid vært lang og kronglete og flere initiativ hadde blitt tatt i 1960 – 70 årene uten positivt resultat. Men i begynnelsen av 1980 årene var tanken om et alpinanlegg i Vassfjellet kommet så langt at Sør-Trøndelag Skikrets nedsatte en prosjektkommitee, som bl. a. besto av Herbert Helgesen, Torodd Skarland og Gunnar J. Adde. Prosjektkommiteen hadde sin innstilling ferdig i 1981. Den omfattet valg av bakketraseer, heiser og publikumsanlegg og med en plassering som i stor grad ble beholdt senere. Planene ble godtmottatt og alle innså at det både var et godt prosjekt og at tiden var moden for å reise et slikt anlegg i Trondheimsområdet. Men behandlingen stoppet opp – først og fremst på grunn av manglende finansiering.

Vi hadde i Sportsklubben Freidig på egen hånd greid å reise et treningsanlegg for slalåm i Søremsbakken. Det sto ferdig i 1979 og medførte en sterk oppblomstring av slalåmsporten i hele Trondheim, ikke minst i de nye bydelene Kolstad og Kattem/Flatåsen. Primus motor for Søremsbakken var Erik R. Reinertsen og jeg og da arbeidet i prosjektkommiteen av 1981 for Vassfjellet stoppet opp, kartla vi status for prosjektet og årsakene til at planene sto i stampe. Vi så at hovedårsaken til at arbeidet hadde stoppet opp var manglende finansiering og de innbakte forutsetninger om offentlige garantier og garanti fra Sør-Trøndelag Skikrets for nødvendige banklån.

Derfor la vi en ny strategi for finansieringen som besto av 3 elementer

- 1) Stor egenkapital på minst kr. 1.600.000,- med det offentligesom hovedeier, men min. kr. 500.000,- fra bedrifter, idrettslag og private.
- 2) STUI-støtte, da det offentlige skulle være hovedeier.

- 3) A-meta banklån fra de største trondheimsbankene uten garanti.

Det viste seg å bli ”full klaff” og var en modell som alle kunne gi sin tilslutning til.

Den 30. mars 1982 kunne vi avholde konstituerende generalforsamling på Prinsen Hotell hvor vi vedtok å stifte Vassfjell Skisenter AS, vedtok vedtekter for selskapet og valgte et interimsstyre.

Oppslutningen fra det offentlige og idretten var god og med full oppslutning om den valgte modell.

Etterpå gikk det fort og allerede 30. juni 1982 ble selskapet formelt stiftet på Prinsen Hotell med hele 103 deltagere. Sør-Trøndelag Fylkeskommune og Trondheim Kommune tegnet seg hver for 440 aksjer à kr. 1.000,-, Studentsamskipnaden i Trondheim for 100 aksjer og Klæbu og Melhus kommune hver for 50 aksjer – til sammen kr. 1.080.000,-. I tillegg tegnet interesserte bedrifter, idrettslag og private seg for kr. 525.000,- slik at samlet aksjekapital ble kr. 1.605.000,-

Med i styret ble bl. a. Aksel Kregnes fra Klæbu Kommune med Kåre Haugen som varamedlem.

Lars K. Forseth ble valgt som leder av representantskapet.

Dermed kunne vi starte det avsluttende arbeid med prosjektering av anlegget, utarbeide og få godkjent en reguleringsplan, inngå leieavtale med grunneierne Tora Tulluan, Lars Braa og Edgar Tellugen og så få den konsesjonsbehandlet av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Kjell Nygård var oppmann ved forhandlingene med grunneierne og bisto begge parter på en god måte – ikke minst i den etterfølgende avskoging av bakketraseene.

Det som viste seg å bli den vanskeligste saken var å få til veiadkomst til skisenteret. Alle våre forslag ble avvist etter tur, men til slutt ble den siste løsning stadfestet av Fylkesmannen i september 1983.

Selve ferdigstillelsen av anlegget gikk greit og vi fikk i styret god støtte fra Erik R. Reinertsen og byggeleder Brevik i samme firma.

Jernbeton AS var hovedentreprenør for all bakkeplanering, parkering og bygging av heisfundamenter.

Trondheim E, Verk v/Berner sørget for tilførsel av strøm og prosjektering av flolysanlegget som Tomrefjord El.verk bygde.

Klæbu i.l. bygde servicebygget og fikk kafeteriadriften med utleie av ski-shop til Henning Olberg.

Jeg har her regjort forholdsvis detaljert for tilblivelsen for å vise hvilket omfattende arbeide som ble utført før vi kunne sette første sluttstrek. Nå, 30 år etter ser jeg klart at hele prosjektet fikk en god og meget positiv behandling på

alle områder – veisaken var vanskelig fordi alle var skeptisk til den kommende biltrafikk. Men i dag tror jeg alle er tilfreds med den veien som Bones og Steen bygde for oss.

Driften 1. år.

Selve innkjøringen av anlegget gikk greit og det meste fungerte godt helt fra starten av. Vi hadde stor fokus på sikkerhet og det var nødvendig fordi vi fikk mange nye brukere som ikke hadde stått slalåm før.

Lite snø og kort sesong ga lavere driftsinntekter enn forventet, men vi fikk bekreftet at publikum sluttet opp om anlegget og at det var grunnlag for å utvide anlegget med flomlys i syd-traseen og bygge heis til toppen av Vassfjellet med 3 traseer. Dessuten ble veien vesentlig utvidet.

Nye investeringer utgjorde 4,5 mill. kr. og til sammen hadde vi da investert for 13 mill. kr. og foreløpig mottatt STUI-støtte på 2,2 mill. kr. Netto investeringer var pr. 31.12.1984 bokført med kr. 10,75 mill. kr.

1985.

Starten av 1985 ble enda vanskeligere enn første driftsår. Vi fikk åpnet anlegget først 26. januar og måtte holde stengt deler av februar. Til gjengjeld kunne vi holde anlegget åpent noe lenger enn i 1984.

Nøkkelen til god økonomi ligger i å kunne holde åpent på førsesongen og derfor så vi oss tvunget til å investere i et egnet snøkanonanlegg allerede i 1985.

Anlegget fungerte godt sportslig sett. Således ble det arrangert Norgesmesterskap i slalåm og storslalåm i 1985 og Europacup i slalåm året etter.

Oppsummering 1984 – 1987.

De første 4 driftsår ble utfordrene på grunn av lite snø og korte sesonger. For å få anlegget til å framstå attraktivt og publikumsvennlig måtte vi foreta større investeringer enn vi hadde forutsatt. Til gjengjeld ble det et komplett og moderne anlegg og et godt grunnlag for videre drift.

Jeg var styreleder fram til generalforsamlingen i 1988. Da overtok Terje Kleveland som styreleder og med Ingar Hynne som styremedlem og fast sekretær. Begge, og spesielt Ingar Hynne har i vesentlig grad preget utviklingen de etterfølgende år.

Nå, 30 år etter kan vi konstatere at Vassfjell Skisenter ble det nye alpinanlegget i region Trondheim som alle håpet på. Klæbu Kommune har i alle år vært en god vertskommune og medspiller.

Vassfjell Skisenter AS eies i dag av den økonomisk solide Wenåsgruppen og burde derfor være sikret en god og forsvarlig drift videre.

*Jarle Lysklett
Gammel klæbygg*

FORFATTEREN BAK "HUSMANDEN" – INGEBJØRG FORSBERG

Bak pseudonymet "Husmanden i Sjøbygden" står sosionom Ingebjørg Forsberg, f. 1932 i Sjøbygda i Klæbu, men som tilbragt større delen av sitt liv i Sverige.

Boka består av årlige krøniker fra 1987 og framover, skrevet på klæbudialekt i hensikt å bevare det gamle bygdamålet for kommende generasjoner.

Min gave til heimbygda, sier forfatteren.

– Språkforsker Tor Erik Jenstad ved NTNU har skrevet forordet til boka. En stor takk til ham og alle andre medhjelpere samt til Klæbu Historielag som står for utgivelsen.

"DETTE ER HUSMANDEN I SJØBYGDEN":

Husmanden i Sjøbygden er en staut gammelklebygg, født i første halvdel av 1900-tallet og bosatt på den magre plassen Måssåhaugen. Der hangler han seg fram på egenproduserte poteter, en halv mæling åker og med litt utmarksslått såpass at han berger kua Dagros. Trekkfullt er det også på Måssåhaugen, i spiskammerset huserer utøyet og hakkspetten gjør stadig nye hol i nevertaket.

Det mest betyngende er imidlertid alle nymoderne påfunn som kommer sigende inn over Måssåhaugen via batteriradioen og avisa. Uting som benevnes samfunns- utvikling, men som ødelegger både språk, skikker og levemåter. Hans stående devise er at "det va my likar før." Det sørgelige er at bare Husmanden har innsikt nok til å begripe dette.

Som sjøloppnevnt språkrør for Sjøbygda holder han grendas kulturelle og åndelige fane høgt. Han har aldri latt seg anefkte av den nye tidens trender hverken i språk eller i praksis. Han lever og ordlegger seg som før i tida. Tar vasstreet og henter vatn fra bekken, tømmer søppelbøtta og spyttkoppene når det er behøvelig, skifter halm i sengebena hver høst, tar naturen til hjelp hver gang det kommer småkryp i skinnfellen, koker kaffen på bjørkved og drikker den på fat.

Men siden 1987 har Husmanden mest blitt sittende på vedkassa og harmes over alle nye påfunn og tullfakter som han er blitt tvungen å forholde seg til. Når det har gått for langt har han alt som oftest blitt nødt til å gå over Ståggån og ned til sentrum for å lekse opp både ordfører, prest og banksjef. Skjønt denne blankbygda har han egentlig aldri hatt noe til overs for. Folket der har lagt seg til med så mye jålete byseder og snakker så fint, skjønt de ikke makter å skille på akkusativ og dativ i hverken tale eller skrift lenger. Begriper ikke at "vi går på Hauainn, men kjæm att frå Hauåm". Men overlegne og kaksete er de - i alt sitt enfold - for det er ikke fritt for at de flirer og peiker når en hederlig sjøbygg kommer i nikkers og ryggsekk for å handle nede på Strøket. Men de begriper jo ikke bedre. Og så har de lensmannen sittende der. En utenbygds som i tid og utid kommer snikende til Måssåhaugen og påstår at det lukter "hjemmeindustri" av Husmandens kaffedoktor. Nei, tvi for denne blankbygda!

Og stort bedre er ikke relasjonen til de på andre sida elva. Men så lenge folk mellom Nidengskalet og

Springfossbrua ikke kommer til Sjøbygda og bryr seg, får de bare holdes. – Hyttefossingene gikk vel for nøds skyld an, bare de ikke bodde så nære det hersens Melhus. Skrytlaupene på feil side av Vassfjellet. De som på sin tid omtalte Sjøbygda som en setervoll!

Ingen må imidlertid tru at Husmanden er en trangsynt og smålig kar. Nei, så langt derifra! På Måssåhaugen har tankens kraft og åndens rikedom alltid vært av det høyere og romsligere slaget. Dog med et ørlite unntak; Sjøbygdas kulturelt og sosialt påkrevde demarkasjonslinje. Den går fra selbugrensa i øst og til Tuftstuggu på toppen av Ståggån. Der dreier den av mot sørøst for siden å løpe over berg og blautmyrer før den til sist sneier fjøsnåva til Svebakken, som med et nødrep blir redda over til den bedre delen av Klæbu Herred.

Hvis Husmanden fått litt mer albuerom så hadde Sjøbygda blitt en egen kommune. Ja, fått en egen globus med bare grenda på.

Nei, det er de siste femti års samfunnsutvikling som både bekymrer og arger opp Sjøbygdas fanebærer. Og så hakkspetten som til stadighet gjør nye hol i nevertaket... "

REBUS

Svar på rebusen sendes til redaksjon@historielaget.no. Svarfrist 1. februar 2013

1	Enorm + fuglen	=
2	Let + terrenget	=
3	Snever + vannfallet	=
4	Tre + skråningen	=
5	Farge + verktøy	=
6	Hempe - e interjeksjon + 14 + artikkel	=
7	Samen	=
8	Slette + 1 + fordypning	=
9	1000m2 + vannet	=
10	Bladverk + høydedrag	=
11	Slette + 19 + slette	=
12	Blond + berg	=
13	Nag + trang	=
14	Hav + 12 + kneika	=
15	Ås + viaduktet	=
16	Jordstykket	=
17	Skredgrøfta	=
18	Åk + sletta	=
19	Retning + øy + plassen	=
20	Ildkulen	=

HISTORIELAGSTUREN

2012

Av Håvard Huseby

Årets medlemstur gikk til Orkdalen. Som vanlig var første stopp for å innta frokost og da var det naturlig å innta den på Bårdshaug Herregård på Orkanger.

Etter frokosten fikk vi omvisning i hovedhuset på Herregården som var bygd rundt 1890. Herregården tilhørte Christian Thams som hadde store eiendommer i Orkdal og ellers var han en industibygger og verdensmann. Han bodde ikke så mye her, da han for det meste var i utlandet på utstrakt reisevirksomhet. Huset med sitt interiør og innredning bar tydelig preg av å tilhøre en med store rikdommer

Turen gikk videre til Løkken Verk, et lokalsamfunn bygd opp gjennom over 300 år med gruvedrift. Vi skulle der besøke både Gammelgruva og informasjonssenteret. Løkkenfeltet er en av verdens største forekomster av kobberholdig svovelkis. Kobber har vært produktet hele tida, men i ulike perioder ble både svovel, sink og sølv utvunnet.

Gammelgruva som også kalles «Arbeidets og Slitets Katedral» inneholder et enormt nettverk av ganger. Vi gikk innover til Fagerlisalen som blir brukt til ulike arrangementer. Den har ei grunnflate på 1300 kvadratmeter og ei takhøgde på 15 meter. Fagerlisalen har en sjelden fin akustikk og som konsertsal er den helt unik. Her satte vi oss ned i benkeradene mens guiden fortalte. Han kjente godt til at Peder Eggen fra Klæbu ble skutt etter en sabotasjeaksjon mot

Thamshavnbanen. Vi fikk hele hendelsesforløpet som førte til at Eggen, ved en tilfeldighet, ble tatt og skutt av tyskerne.

Gjennom vandringa fikk vi et godt inntrykk av det slitet som bergmennene måtte gå gjennom for å tjene til det daglige brød.

Vel ute i lyset sørget turkomiteen for kaffe og rikelig med skuffkake.

Vi dro så ned til informasjonssenteret. Mye av det vi så der, dreide seg om Thamshavnbanen, som ble bygd for å frakte malm fra gruvene. Den ble åpnet i 1908 og var da Norges første elektriske jernbane. Nå er Thamshavnbanen verdens eldste jernbane drevet på vekselstrøm. Fra starten var banen også brukt til passasjertransport, men i 1963 opphørte dette. I dag frakter banen på nytt passasjerer, men nå som museumstog.

Etter en runde i informasjonssenteret fortsatte bussturen til Orkdal Bygdemuseum på Svorkmo. Her ble vi servert sodd av Orkdal Bygdekvinne lag i «Sivertsgården». Under kaffen fikk vi orienteringer av leder i historielaget John Tore Kvernmo og Erik Skjølberg om Orkdal Historielag og Orkdal Bygdemuseum. Historielaget har om lag 700 medlem-

Orientering før vi går inn i Gammelgruva

mer. De gir ut årbøker hvert år og har bl.a. gitt ut bøkene «Bilder fra Orkdal I-III». Et stort prosjekt er «Orkdalshistoria», som etter hvert kommer ut med 4 bind.

Bygdemuseet består av i alt 13 hus og er bygd opp om gården «Oppstuggu Berbu». Flere av husene er flytta til området rundt den opprinnelige gården og det var tydelig at det var lagt ned en stor dug-

nadsinnsats for å få dette på plass. De hadde nå dugnadskvelder hver onsdag. Etter orienteringa tok vi en runde til husmannsplassen og hovedbruket.

På heimturen kjørte bussen gamlevegen og vi fikk med oss «Børsabergan». Som så mange år tidligere sørget Torbjørn Lium for at vi fikk en behagelig tur og at vi kom heim i god behold.

DET E` SOM DET PLÅ PÅ MÅSSÅHAUGA

Av Husmanden i Sjøbygden

Folket nerri blankbygden ha bestaindig verre ei forargels. No sist ha dæm sætt ut nå' tinå om at Husmanden ha vertte så glømsk og tuillinn i haue at 'n itj skjæle milla ørtj og hæg længer. For engkvainn solinn skuill ha sjett Husmanden da 'n probert å kammå sæ inn på Prixn for å få sæ ti e skålpuinn kaffe om juldán. Og mer trængtes itj. Så dæm e som dæm plå, nerri blankbygden. For dæm som slæpp å sett i lampskjænne teintje itj på kerr snåpt det kainn vårrå å riv tå e blad for my eill for lite borti elnakka.

Men vesst ha vel Husmanden komme te års ailler. Det e itj snakk om ainna. Men haue e likt klårt som før. Ja, frakar te og med. Skjønt kroppen ha vertte skrøpele. Både føtn og ryggen e utslette. Men son bli det når 'n lyt heill på å bannå frå masjonsaillern og te 'n e langt borti åteti for å bærg sæ. Dæffor bli Husmanden mæst settainn på vedkassa no og sjå utover sjøn, neppå fe-resta og vein. Og minnas.

Det e mærkele at itj postbiln ha komme einda. Deinn plå vårrå her seinast i tåll-ti'n, og no e klokka langt borti tri. Eill e det laudan i dag kanskje...? Eill synndan..?

Nei, det e otrule kerr minnet bli godt når 'n sett på vedkassa og roje elein. Og rætt som 'n sett og dorme så e det plussele som om førreti- og fæmtitalet kjæm sigainn tebakers. Frå ingenstass leksom. Ongdomstia bærrer står der framma vedkassinn, så klår at 'n mæst kainn kjenn dāmen tå både go'loktsåp og Hega Balsam. Og slike gānga bli Husmanden så lett på læstām der 'n sett. Da fær 'n i tankām nerri Ljosheim på fæst, banke opp kaksåt nerstāggābygge og dainse renglānder med tausām frå Præstgāla. Nei, ingen ska kām mā og påstā at det e nå' gæli med minnet hos Husmanden.

Det e mærkele å teintje på at da Husmanden va bansonginn fekk 'n bestaindig hør at 'n mått vårrå i ro, sett still. Men idag, når kroppen e stiv tå gjekt og vil vårrå i ro, da kjæm førtjāinn frå Herredshuset og gnæg ti at Husmanden lyt kām mā te Syke- h jæmmet på gymnastikk! Og itj nok med det; a Eldbjørg, ho som styre med pangsjonistforeningen, vil parttu an ha med sæ Husmanden på Seniordains! Men ha itj ho-der komme og bødde opp før, så får det bærrer våg sæ.

- No koke kaffekjeln over borti gruvsteina. Husmanden lyt finn sæ ein bit klarskinn og ta sæ ein kopp.

Men kerr va det 'n satt og pønsa på da kaffen koka over... Jau, det va om da 'n va bærrer onginn. Da Husmanden gjekk i skula hos 'n frøken Rasch her oppmed Sjøa, fekk 'n "sett-att" rætt som det va. Det vil sei; bli att ein time eill to ætte at de ainner ha gått heim. No trängt itj Husmanden sett så my, istan fekk 'n still sæ te og fli opp ved åt a. Så ho trängt ailler sett å frys oppå loftet sett så læng Husmanden gjekk i skula. Men kæm e det som gjær te ved åt einsle skolfrøknā no for tida? Dæm lyt vel ring åt 'ām Per Magne når dæm trøng å breinn inni omna.

Hakkspatten e så desperat te å gjørrå høl ti nævertaket på Måssåhauga. Husmanden ha itj før stavra sæ ut og jåggå 'n, så e 'n tebakers. No hussere 'n åvva kammerset igjæn. Bli det regn så kjæms det te å læk nerri sēng-banken.

Få sjå no... jau, det va åra uti skulstugguinn her oppmed Sjøa. Hauinn va ein staut skule og va søye te å forklārrå for oss kelles aillt hing ihop. Aillt her i valn e skāppå tå Gud, sa 'n. Og Gud va så fløt at 'n hill itj på mer einn ei snau vukku med det. Sea gjøl 'n helg. Dæffor ha vi fått synndan. Maten vi et kjæm frå hainnām og, fekk vi våttā. Vi onga sa itj det slag, skjönt aill vesst at det va Moinn som skaffa te veies det vi trängt her 'pi Sjøbygden. Men det va itj i aill lāinnām som fōlk ha mat, sa Hauinn. Dæffor vart det skikka dit misjonæra for å hjælp dæm. Men det va itj alldeles ofale å stryk dit ættesom dæm kuinn træff ti kannibala. Fōlk som åt opp ainna- fōlk. Det haultes så hustrer ut at Husmanden ha røss i kropp kvar gāng 'n ha tænkt på det Hauinn fortælt.

No slæ regulatørn på kammersvægga fir. Husmanden lyt gå og dråggå opp klokka mea 'n kjæm ihau det, for no ha loddet sigge så lågt. Ein kainn itj resseker at tia stoppe opp.

Tebakers på vedkassa slæ det Husmanden at my tå det som faintes før i ti'n ha komme bort. Og det må så vårrå, bærrer 'n kuinna begrip kerr det vart det tå det sea. Ætte at fōlk ha kvetta sæ med det. Itj slekt som ølflaskā, paper og ainna rask, for det kaste dæm ifrå sæ uti veireinām. Men som tainnpina for æksæmpel. Tainnpin ha mæst aillt fōlk før. Da mått kamferflaska og tægkluten fram. Eill så mått dæm stryk neppå Pleiehjæmmet og få 'n snekkar Nygål te å trækk tainna. Men slekt som tainnpin hørre 'n ailler snakk om i dag. Deinn ha bærrer komme bort. Men sjøl om fōlk kainn stryk på Heimdaln og få sæ ti nye tainngala no for tia, så lyt dæm lik rætt ha kvetta sæ med tainnpina engkvainn stass. Men kerr gjøl dæm tå a?

Og kerr ha det vertte tå bokslæggām åt Husmanden? For dæm ha vertte bærrer støttar og støttar ætte

kvart som åra ha gått. Da boksa va ny råkk a da aillt neppå resta, men i dag nøtte d'itj å tannā de sām mā bokslægginn længer einn e par-tri tomm åvva hukkelkuln. Men samtile ha bokslænninga komme længer og længer oppå brøstet. Og det gjær itj nå, bærrer 'n kuinn begrip kerr det ha vertte tå det som mankere milla resta og ein bit oppå stittiljn.

No slo musfeilla att uti spiskammerset igjæn. Engkvart slag e det i einingn som får Husmanden te å mest trå'n, akkurat når 'n sett og roje og teintje som klārastt.

Det e sjølsagt my som 'n ailler kjæms te å få nåa forklāring på. Som det her med kannibalām åt Haua. Itj snakk om ainna einn at de derrainn faintes i deinn ti'n. Men Husmanden vil minnas at 'n les ti e blad for ei styinn sea at dæm va bortkomme no. Og i te-feille det e saint så e det for væl. Men kerr vart det tå de der kannibalām? For dæm kuinn itj bærrer kām mā bort tå sæ sjøl. - Det mæst trule e vel at engkvainn ha ete opp dæm.

NORGES ENESTE BLINDESKOLE NORDAFJELLS LÅ I KLÆBU FRA 1893 TIL 1912

Av Kristine O. Stene

De fleste klæbygger vet nok at det har vært seminar og "pleiehjem" på Hallsetområdet. Mindre kjent er det nok at det ble oppretta en offentlig blindeskole på Hallset i 1893. I år er det hundre år siden skolen ble nedlagt og de siste blinde og svaksynte elevene flyttet fra Klæbu til Dalen blindeskole i Trondheim.

Da blindeskolen flyttet til Klæbu i 1893, hadde det allerede eksistert undervisningstilbud for blinde i Norge i 32 år. Tilbudet var et privat blindeinstitutt i Oslo som ble overtatt av staten i 1896. Norge kom imidlertid sent på banen sammenliknet med nabolandene våre. Sverige fikk sin første blindeskole i 1808 og Danmark i 1811. Men det en kan kalle verdens første skole for blinde ble opprettet i Paris allerede i 1784!

Vegen til Klæbu

Den nordenfjeldske blindeskolen på Gløshaugen startet undervisninga i januar 1886. Bestyrer var Gabriel Stabell, tidligere lærer ved Trondheim katedralskole. Sommeren 1884 fikk han reisestipend for å besøke blindeskoler og studere undervisningsmetodene der. Studieturen gjorde tydeligvis inntrykk på Stabell, som etter reisen startet arbeidet med å opprette en blindeskole også nord for Dovre.

Stabell skrev til departementet om planene og jobbet også for å finne folk i Trondheim som kunne være interesserte i å støtte planen. Han fikk raskt støtte, og raskt fant han også et passende bygg til skolen. Gløshaugen gård var til salgs, med en hovedbygning som var stor nok som både boenhet og undervisningslokale. Ved oppstarten i 1886 hadde skolen bare to elever, men det tok ikke lang tid før det var 11 elever ved skolen. Stabell fikk senere kr 30 000 til å kjøpe Gløshaugen og oppførte deretter internat og verkstedbygning.

Økonomien ved skolen ble etter hvert en stor utfordring. Skulle skolen bestå, måtte staten overta. Et annet grep var å finne rimeligere lokaler.

Men skoleledelsen visste at det var kjærkomne midler i sikte. Godseier Thoning Owesen på Leren (Leira) gods i Strinda hadde ingen nære arvinger, men en stor formue. Midler til ny blindeskole ble et av de største beløpene i testamentet til den kjente velgjøreren. Hele 334.380 kr ble avsatt til "et grundfond for opprettelse av et blinde-institut i Trondhjem eller

nærmeste omegn for blinde hjemmehørende i det nordenfjeldske Norge." Bakgrunnen for Owesens interesse for blindesaken skal ha vært en blind gutt på en av husmannsplassene under Leira. Owesen tok seg av gutten og skaffet både utdanning og arbeid. Men han skjønnte at det var mange blinde i samme situasjon, som manglet utdanning og var henvist til å leve et liv utestengt fra grunnleggende rettigheter.

Mens en ventet på at boet etter Owesen ble gjort opp, måtte skolen flyttes til et rimeligere alternativ for en periode! På Hallset i Klæbu stod en stor bygningsmasse ledig, etter at lærerseminaret hadde flyttet til Levanger i 1892. Foruten skolebygninger og internat, var det tre tomme lærerboliger, bestyrerbolig og økonombolig på Hallset. Utenfor lå det store uteområder, godt egnet for lek og aktivitet. Dit flyttet altså blindeskolen i 1893. Samtidig ble skolen overtatt av staten og fikk navnet Klæbu offentlige Blindeskole.

Lokaliseringa i Klæbu var bare ment å være midlertidig. Men å ordne opp i boet etter Thoning Owesens skulle vise seg å ta mye lenger tid enn ventet, så blindeskolen ble i Klæbu i hele 19 år.

Fra hele landet

De aller fleste elever og lærere fra blindeskolen ble med videre til Klæbu. De staselig tedrikkende lærerne vi ser på bildet fra Gløshaugen på side 16 er dermed med noen få unntak de samme som i Klæbu, det samme gjelder bildet av elevene. Men hvem var elevene som gikk på blindeskolen i Klæbu? Som en av bare to offentlige blindeskoler i landet på denne tiden, fikk skolen et stort geografisk nedslagsfelt. Den offentlige blindeskolen nordafjells skulle fange opp blinde og svaksynte barn og unge fra Nord-Norge, Midt-Norge og Vestlandet. Det var med andre ord mange dialekter å høre ved blindeskolen! Som figur 1 viser, var fordelingen mellom de ulike regionene ganske jevn. Noen få elever fra dalførene på Østlandet ble også plassert i Klæbu, selv om det egentlig var blindeskolen i Kristiania som skulle ta i mot disse.

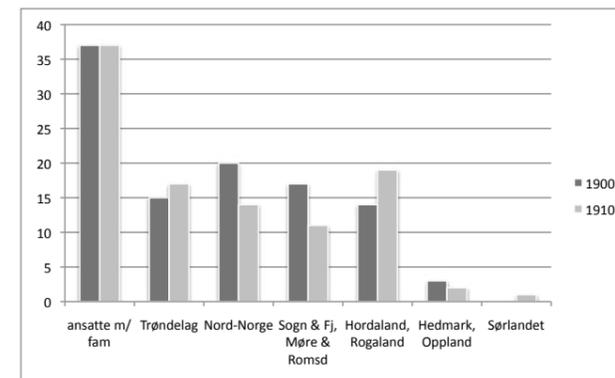

Fig 1: Ved Klæbu offentlige blindeskole gikk det elever fra hele landet med unntak av Sør- og Østlandsområdet, som jo hadde egen skole i Kristiania. Tallene er framskaffet fra folketellingene i 1900 og 1910.

Det var neppe noen elever fra Klæbu ved blindeskolen, men sjekker en folketellingene for 1900 og 1910, finner en flere typiske klæbunavn blant tjenestefolkene. I 1900 var seks ugifte kvinner fra Klæbu ansatt ved skolen; Gjertrud Vangsmo, Oline Halset, Karen Ulset, Bergitte Storvolden og Gurine og Pauline Nettet, noen av disse var i tjeneste hos lærerfamiliene.

Ti år senere jobbet Karen Halset, Eskild og Jon Høiås ved skolen. Foruten ni tjenere hadde skolen i 1900 bestyrer, husbestyrerinne med assistent, samt sju lærere, - tre menn og fire kvinner. Mens ingen av de kvinnelige lærerne var gifte i 1900, hadde alle de mannlige med seg koner og barn. Lærerstabten må sies å være stabil, 10 år senere var samme

Elever og ansatte ved blindeskolen på Gløshaugen i 1893. De fleste av disse ble med videre til Klæbu samme år. Foto: Erik Olsen (1835 - 1920), tilhører Trondheim byarkiv.

bestyrer og husbestyrerinne på plass, og bare et par av lærerne var "skiftet ut". Stabiliteten skyldes nok at den spesialiserte kunnskapen en blindeskolelærer satt på bare kunne utnyttes her, siden skolen var den eneste blindeskole nordafjells. - Og kanskje er det også et tegn på at stabten trivdes godt i Klæbu?

Pliktig skolegang for "abnorme" barn

Mange av elevene ved blindeskolen hadde altså reist langt for å komme til Klæbu, fra Vardø i nord og Sirdal i sør. - Hvordan var det å reise til blindeskolen med båt i dagevis fra Vardø for en blind 9-åring? Det var sikkert ikke enkelt for foreldrene å sende fra seg sønnen eller datteren heller, men de hadde sikkert sett skjebnen til andre blinde i området som manglet både skolegang og evne til å forsørge seg selv. Da var det kanskje bedre at de fikk opplæring, selv om det medførte lang reise og adskillelse. Dessuten hadde det ikke noe valg. Da Lov om abnormskoler ble vedtatt i 1881, ble det undervisningsplikt for blinde, døve og åndssvake barn mellom 9 og 21 år. Hensikten var å sikre de funksjonshemmede barna undervisning etter folkeskolens mål. Selv om undervisninga skulle tilpasses type funksjonshemming, skulle "abnormskolene" ha de samme målsettingene som i vanlig folkeskole.

Men metodene og hjelpemidlene gjorde disse skolene annerledes. De blinde måtte lære blindeskrift og hadde spesialbøker for det. De måtte også lære å orientere seg og å utføre sine oppgaver på en annen måte enn seende. Et annet mål var at elevene skulle ut i arbeidslivet. Det ble ansett å være det beste både for elevene og for samfunnet.

Isolert – på godt og vondt

Sammenliknet med beliggenheten på Gløshaugen, lå Hallset isolert til. Det måtte være en overgang, - på godt og vondt. Selv om det nok var en del som hadde kontakt med bygda utenom skolen, var nok skolen et samfunn for seg selv. Også lærerne tilbragte mye av fritida på skoleområdet, sammen med elevene.

Men den litt isolerte beliggenheten skapte også en viss bekymring fra skoleadministrasjonen. Det viser Innberetning om abnormskoler for skoleåret 1898-99. I rapporten påpeker bestyrer P.M. Sydnes at skolen er uhensiktsmessig bygd og trenger oppussing. Den ligger dessuten 18 km fra Trondheim:

“Blindeskolen bør ikke ved kostbare og vidløftige foranstaltninger knyttes fastere til et sted, der stenger anledningen til at give eleverne opplærelse i alle de arbeidsfag, som kan være ønskelige og vel egnede for blinde. Jeg nævner bare et fag som pianostemming, der for mange af de musikalske vilde være et letvindt og indbringende arbeide, eller massage-behandling, som jeg ligeledes i flere år har havt min opmærksomhed henvendt på, og som nu mere og mere vinder terrain. Men hvor tages de nødvendige faglærere her i Klæbu? De stedlige forhold gjør, at man enten må skaffe dem fuld levevei eller også være dem foruden. Adgangen til en videre uddannelse i musik for de særligt musikalsk begavede er også stengt. Disse forhold kan i længden ikke forsvares.” (Rapport fra Sydnes i 1899, referert i Synspunkt nr 4 1996:23)

Skolen flytter til Dalen

Legatstyret som var opprettet etter Owesens testament, kjøpte Dalen kapellangård ved Strinda i 1905.

Kjøpesummen var kr 60 000 for bygninger og 200 mål jord. Først sommeren 1912 var byggeprosessen gjennomført og skolen klar til å ta imot elever. I år er det dermed hundre år siden blindeskolen ble avviklet i Klæbu og flyttet til Dalen. Dalen skulle være barneskole for det nordenfjeldske Norge og i tillegg være yrkesskole for blinde menn fra hele landet. (Yrkesskole for blinde kvinner ble opprettet i Oslo av Blindemissionen, også det i 1912.)

På Dalen ble skolen i mange år - fram til 1975, da skolen flyttet til Tambartun i Melhus. I dag holder Dronning Mauds Minne, høgskole for førskolelærerutdanning, til på Dalen der blindeskolen lå.

Lesetime ved blindeskolen i Klæbu.
Kilde: Sverresborg Trøndelag folkemuseum

OLE SJØVASSBOTTEN – SKOMAKERLÆRLING FRA TROMS

Elevene ved Klæbu offentlige blindeskole kom fra Vestlandet, Midt- og Nord-Norge. En av dem som nok hadde lengst vei fra hjemmet til blindeskolen var Ole Sjøvassbotten. Han kom fra Sørfjorden i nåværende Tromsø kommune. I 1901 har gutten vært på blindeskolen i 9 år. Da skulle han egentlig vært ferdig, men bestyreren mener han ennå ikke er kommet så langt at han kan tjene til livets opphold på egen hånd og det anbefales at han fortsatt får bli ved Blindeskolen som skomaker, som han er opplært til.

Men da er han ikke lenger elev. Kostnaden med å være på skolen ordnes dermed slik at får inntekten av eget arbeide og at resten av utgiftene til oppholdet (kr 145) ”måtte tilskyndes af Herred og Amtet”. Dette ville i denne saken si Fattigvesenet i Sørfjorden kommune og Amtskommunen i Troms. Saksbehandleren anbefaler at Troms Amtsting gir støtte til opphold ved Blindeskolen i Klæbu for to år.

Men Sjøvassbotten ble tydeligvis værende i Klæbu enda lenger. Ved folketellinga i 1910 er han fortsatt ved blindeskolen som skomaker. Kanskje er det fortsatt noen som kan finne gamle sko som blinde Ole Sjøvassbotten har reparert?

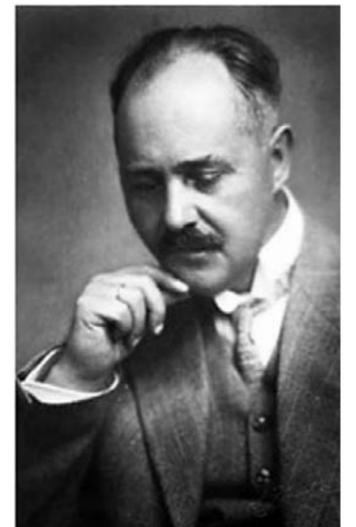

EINAR MELLING – BLIND OG BERØMT ORGANIST

Mange av elevene ved blindeskolen fikk undervisning i musikk. Einar Melling (1880-1949) fra Lindås ved Bergen var en av disse. Han ble en kjent konsertpianist, organist og komponist, som bl a hadde kontakt med Edvard Grieg og Johan Halvorsen.

Melling ble født under det han selv beskriver som «meget smaa forhold». Første gang han hørte et piano var da han som 9-åring i 1889 ble plassert på et dampskip for å reise til blindeskolen på Gløshaugen. På Gløshaugen fikk han sin første undervisning i musikk. Etter at skolen ble flyttet til Klæbu, fortsatte han med cand. theol Wolff som musikk lærer. Som 13-14-åring kunne Melling alle Lindemans koraler utenat og spilte av og til ved gudstjenesten. Dette må da ha vært i Klæbu kirke.

I 1897 var Melling blitt 17 år og ferdig ved Klæbu offentlige blindeskole. Han fortsatte ved Musikkonservatoriet i Kristiania og studerte senere ved konservatoriet i Leipzig som den første blinde elev. Einar Melling hadde “absolutt gehør”. Han kunne lære musikk bare ved hjelp av øret og greide seg dermed uten noter. Melling var organist ved Frogner kirke i Oslo fra 1924 til han døde i 1949.

Einar Melling. Foto: Ukjent

”BLINDEFORBUNDET” stiftet i Klæbu

Klæbu offentlige blindeskole

Forløperen til Norges blindeforbund ble stiftet i Klæbu! Det skjedde 2. september 1900 på Klæbu offentlige blindeskole, som da lå i bygda.

”Foreningen til selvhjelp for Norges Blinde” ble stiftet i for å hjelpe blinde og svaksynte til å gjøre seg nytte av kunnskapene sine etter endt skolegang.

Initiativet kom fra sju blinde personer i Trondheim. 1. september 1900 gikk de til fots fra byen til Klæbu blindeskole med et utkast til lover for ”de blindes selvhjelpsforening” som bagasje.

Arne Husveg, som var leder i Norges Blindeforbund 1969-1994, har skrevet om stiftelsen i ”Høydepunkter i Blindesakens historie i Norge”. Her er et utdrag:

«På blindeskolene i Christiania og Klæbu fikk blinde opplæring i forskjellige håndverk (skomakeri, snekkeri, børstebinding, korgmakeri osv). Det viste seg imidlertid vanskelig å få nytte av lærdommen etter at de var ferdige med skolen. Blinde hadde meget lav status, og de hadde store problemer med å få arbeid som tilsvarte deres utdanning.

Det var likevel noe lettere i byene enn på landet. Derfor hadde en del blinde som hadde fått sin opplæring ved Klæbu blindeskole, slått seg ned i Trondheim. Det ble svært trangt kår med lite å spise og mye frysing om vinteren. De var kommet i vane med å treffes på en hybel i Trondheim for å holde varmen både fysisk og psykisk gjennom samvær og fellesskap. En dag kastet en av deltakerne fram tanken om å danne en forening».

Idéen resulterte altså i en fottur til blindeskolen i Klæbu. Her traff de sju blinde fra Trondheim elever og en del av personalet og ble enige om å holde stiftelsesforsamling neste dag.

2. september 1900 ble stiftelsesforsamlingen for De blindes Selvhjelpsforening avholdt. Deltakerne på møtet var initiativtakerne, de eldste elevene ved blindeskolen og en del av personalet. Bestyreren ved blindeskolen, P.M. Sydnes, tok på seg vervet som foreningens første formann. En annen lærer ved skolen, Ole E. Wisth, ble foreningas første kasserer. To i styret var blinde; nestformannen og sekretæren.

I 1908 skiftet foreninga navn til Nordenfjeldske Blindeforening, og samme år ble også Vestlandske og Østlandske Blindeforbund stiftet. 22. oktober 1909 gikk de tre forbundene sammen dannet paraplyorganisasjonen Norges Blindeforbund i Trondheim. Hundreårsjubileet ble markert i Statens hus i Midtbyen i 2009.

Norges Blindeforbund er dermed landets eldste organisasjon for funksjonshemmede. Organisasjonen har i dag rundt 12 000 medlemmer og har som overordnet mål å kjempe for samfunnsmessig likestilling for blinde og svaksynte og andre grupper av funksjonshemmede.

Gjennom 100 år har Blindeforbundet vært sterkt medvirkende til at synshemmedes rettigheter og muligheter er blitt styrket.

Kilder til artiklene:
www.kildenett.no, Norges blindeforbund,
musikknett.wordpress.com, leksikon

BOLIGFELT I KLÆBU - FINNMYRA

Av Stig I. Sjøbakk

Finnmyra har fått navnet etter en tragisk hendelse. En finne skal, i følge sagnet, ha druknet her. Om det samme skjedde på Ilhaugen i Buvika, vites ikke, men også der har de stedsnavnet Finnmyra. Innvandrede finner, såkalte skogfinner, ga opphav til flere stedsnavn i Norge. Eksempler på dette er Finnemarka og Finnskogen. Sannhetsgehalten i sagnet er vanskelig å dokumentere i dag, men at det lot seg gjøre å drukne på Finnmyra, bekreftes av klæbygger som husker området før det ble utbygget. Området hadde i stor grad preg av våtmark.

Området som kalles Finnmyra i dag, stopper i sør mot fylkesveg 921. Mot Vest grenser det til eiendommen Granmo, og boligfeltet Rydland. I nordlig retning grenser det til Rydlandsvegen og mot øst dannes grensa av Hestekoene, Lunheimvegen og Sentervegen, som alle regnes med til Finnmyra. De øvrige vegene på Finnmyra er Finnmyrvegen, Forseths veg, Ordfører J. Nerviks veg, Darres veg, Krokvegen og Dalavegen.

For øvrig er noen av disse vegene og bakgrunnen for vegnavnet, omtalt i en artikkel skrevet av Per Ulseth i dette årsskriftet.

Utbyggingen av Finnmyra startet naturlig nok der forholdene lå best til rette. De aller første husene lå langs fylkesveg 921. Deretter kom det bebyggelse langs Lunheimvegen. Dette var den første veg som ble anlagt på feltet og strekker seg fra fylkesveg 921 i sør og i nord østlig retning. Vegnavnet skriver seg fra Lunheim, Klæbu kommunes første aldersheim, som lå der Betel menighetssenter ligger i dag. Aldersheimen var i utgangspunktet en lærvarefabrikk, drevet av Konrad Gjerde. Han solgte bygningen til kommunen, som pusset den opp og tok den i bruk som kommunal aldersbolig. Den første som fikk plass på Lunheim aldersheim, var Edvard Eggan eller ”gubbinj” som han het på folkemunne. Han var en original som gjerne la til litt ekstra når han fortalte sine mange historier. En gang drev han tømmerhogst i Brungmarka. Men de slet i djupsnøen. Sommeren etter så de på stubbene, hvor mye snø det hadde vært. De målte høyden til sju meter, fortalte han! En annen gang var han med på en adskillig belivet fest. Det var så godt om drikkevarer, at spriten gikk festdeltakerne opp til anklene!

Tomtene i området rundt Lunheimvegen, lå under prestegårdens eiendommer, som tilhører Opplysningsvesenets fond. Derfor var det Opplysningsvesenets fond som bygget ut tomten. Fondets stedlige representant, Prestegårdstilsynet, foresto den praktiske biten med utskilling av tomter, sammen med kommunens skylddelings nemnd. I starten var typisk bygslingsbeløp kr 200,- for året. Etter hvert steg bygslingsavgiften betydelig og mange kjøpte tomte de hadde bygget. Men til forskjell fra de andre boligfeltene i Klæbu, der huseierne eier tomte, er det fortsatt mange på Finnmyra, som betaler bygslingsavgift til Opplysningsvesenets fond.

Da de første oppsitterne på Finnmyra fikk sine tomter skylddelt, var ikke området regulert. Vegnettet kom samtidig eller etter at tomten var plassert. Derfor er det stor forskjell på vegene Krokvegen og Hestekoene, som snor seg i krok og sving mellom husene, og den linjal bene Finnmyrvegen. Her var reguleringsplanen for området ferdig og veg anlagt før boligbyggingen startet.

Ennå i 1960-1970 var det få regulerte forhold i Klæbu kommune. Kommunen manglet ressurser til å holde tritt med utbyggingen. Kommuneadministrasjonen besto lenge av ordfører og formannskapssekretær. De hadde faste dager i uken, da de fungerte som kommunens byråkrati. Aktiviteten ved Klæbu Pleiehjem, eller Halsetheimen, som navnet ble på et senere tidspunkt, krevde etter hvert større innsats i kommunal regi. Spesielt for avløp og kloakk var det nødvendig å oppgradere de eksisterende anleggene, som helt frem til starten på 1970 tallet, var tilpasset en meget spredt bebyggelse. Da renseanlegget på Ostangen ble satt i drift i 1972/73, ble det slutt på mye av den åpne kloakken

som var ledet ut i bekkefarene fra både Finnmyra og ikke minst Klæbu pleiehjem.

Opptakten til at Finnmyra ble et boligfelt kan sees i sammenheng med utviklingen av Klæbu pleiehjem. Behovet for hustomter økte i takt med at Klæbu pleiehjem ekspanderte. Fra å være en omsorgsinstitusjon, og tilnærmet ren kvinne arbeidsplass, ble pleiehjemmet tilført nye oppgaver. Retten til grunnskole tilpasset den enkeltes behov ble støttet til en storstilt utbygging av pleiehjemmet. Det startet med Klæbu Pleiehjems skole, som stod ferdig i året 1962. I 1974 var det 172 elever ved skolen. Med det voksende tilbudet ved pleiehjemmet, ble det ansatt stadig flere av begge kjønn og hele familier hadde etter hvert sin arbeidsplass der. I storhetstiden omkring 1973 var det omtrent 600 ansatte. Selv om hjemmet hadde et bo tilbud for ansatte, ønsket stadig flere å etablere seg på egen hånd. Finnmyra lå geografisk gunstig til for disse.

Kommunen var opptatt av at etableringen ikke måtte gå for raskt. Man var redd for at befolkningstilveksten ble for kostnadskrevenende for kommunen i form av skoleutbygging og andre fasiliteter. Man opererte derfor med lister over interesserte tomtesøkere i Klæbu. En for innenbygdsboende og en for utenbygds. Den siste lista inneholdt flere hundre søkere, men ble etter sigende aldri brukt.

Utbyggingen av Finnmyra skjedde etappevis og over ganske lang tid. Finnmyra Øst regnes til første trinn og strekker seg fra den aller første bebyggelsen langs fylkesveg 921 på 1950-tallet og frem til første del av 1970. Bygging av infrastruktur i kommunal regi, skjedde i den første perioden i stor grad med arbeidslag på 2-3 mann, utstyrt med trillebår og spade. Ikke underlig at det ved enkelte høve, ble tatt "lettevinte" løsninger i forhold til dagens standard, når det gjaldt både vann, veg og kloakk. Senere ble arbeidet i stor grad satt bort til entreprenører. Det kan nevnes at Søbstad AS var utførende på Finnmyra Vest, fra midten av 1970 tallet og utover.

Før bygging kunne ta til, skulle planene godkjennes i kommunens bygningsråd. Som oftest skulle også byggeplanene ha sin velsignelse fra Den Norske Stats Husbank (Husbanken). Et fåtall hadde annen finansiering. Med tilsagn fra Husbanken kunne det gis byggelån for prosjektet og Klæbu Sparebank var naturlig å oppsøke i så henseende. Kåre Haugen, som var med i bankens styre den gangen, kan fortelle at byggelånsøknader utgjorde majoriteten av de saker styret fikk seg forelagt til vurdering. Et etableringslån fra Husbanken var avdragsfritt en periode, og slik sett en gunstig finansiering. Men husbanken hadde strenge krav til nøktern standard på bygget og hadde egne folk som dro rundt på befaring for å vurdere om kriteriene var overholdt. Ble sluttsummen

på byggeprosjektet for høy, kunne Husbanken nekte å gi endelig lånetilsagn. Som ellers i Norge, var det derfor svært få parkettgulv å finne i husene på Finnmyra på den tiden.

I den første byggeperioden som strekker seg frem mot 1970, var det en beundringsverdig innsats som ble gjort, for å få byggeklare tomter. Grunnarbeidet var i hovedregelen et slit for en selvbygger. Grunnforholdene var langt i fra de beste. Store mengder grunnvann og dårlig utstyr etter dagens standard, ga ikke de beste premissene for et vellykket resultat. Tomtene gikk ofte fulle av vann, myra raste ut og rekkevidden på det maskinelle utstyret, gjorde at husbyggerne i mange tilfeller måtte sette sin lit til trillebår, rundspader og sterke rygger. For å få inn nødvendige masser av grus og stein måtte man ha kjørbær veg for lastebiler. Darres veg ble bygd ved hjelp av trestokker opp på myra. Stokkene kom fra trær som ble felt langs med vegtraseen. Kjell Ramlo, som drev som lokal leverandør av grus og transporttjenester, forteller at dette fungerte bra. Bilene og lassene var betydelig mindre enn i dag.

Lokale maskinholdere, som Johannes Borgen og Johan Dragsten med sine traktorgravere og litt senere også Kåre Selli, som hadde investert i en beltemaskin, var nok de som gjorde største delen av arbeidet med utgraving av tomter og grøfter til avløpsnett. Det er lett å la seg imponere over det de fikk til, med sine ytterst enkle maskiner. De vanskelige forholdene belønnet evner til problemløsning. Selli brukte blant annet tømmer slip til spunting av tomtene, for å unngå utrasing. Den metoden, i litt annen utførelse, er stadig i bruk på dagens byggeplasser. Kåre Selli var for øvrig også med på drenering av Heimdalsmyra først på 1960-tallet, og slik sett ikke ukjent med arbeid i myrlendt terreng. Støping foregikk selvsagt i stor grad ved sjølblanding av sand, sement og vann. I den grad ferdigbetong ble brukt, var det ingen pumpebil å oppdrive. Betongen ble derfor trillet inn med trillebår, gjerne fra en hjemmesnekret betonglomme, der betongbilen tømte lasset. Vegene inn til selve byggetomta, tålte ikke bilene med betonglasset. Forholdene bedret seg betraktelig for husbyggerne på Finnmyra vest. Her var det i utgangspunktet enda våtere og mer myrlendt, men entreprenørene som foresto arbeidet med vann, veg og kloakk hadde helt annet utstyr til rådighet. Resultatet ble deretter og boligbyggerne kom derfor til "ryddet bord" når de satte i gang.

Snekkerfirmaet Rønningen og Holten var mye engasjert i utbyggingen på Finnmyra. Gunnar Holten forteller at de enkelte ganger var med på hele prosessen fra støping av bankett til huset stod ferdig. Det mest vanlige var likevel at byggherren gjorde en betydelig egeninnsats i form av å

sette opp grunnmuren, mens snekkerarbeidet ble utført av innleide snekkere. Innkjøp til et råbygg, besto i korte trekk av stenderverk og bordkledning, papp og spiker. Treverket ble i hovedsak levert av lokale sagbruk. Det var først og fremst Tanem Sag og Høvleri og Brøttem Sag og Høvleri, som leverte materialer til reisverk. Her hadde man dimensjonshøvel, slik at man kunne levere dimensjonerte materialer. Det klarte man ikke å levere fra noen av de mange gårds - sagene, som var i drift i Klæbu på den tiden.

Byggetiden for et hus var gjerne ett år. Snekkerne la opp arbeidet etter årstida, det vil si at råbygget ble satt opp i den lyse årstiden, mens innredningsarbeidet ble utført gjennom vinteren. Det var ikke samme krav til energisparing som i dag, men Holten forteller at deres firma bygde husene med 15cm vegtykkelse. Det var ikke vanlig på den tiden. Isolasjonstykkelsen var helst 10 cm, likt med bredden av stenderverket, som i snekker - sjargong var "to tom fir tom" (48mm tykk og 98mm bred). Derfor vil det ikke overraske om en i dag finner at yngre hus på Finnmyra vest, i original utførelse er dårligere isolert, enn de eldre husene, bygget av Rønningen og Holten på Finnmyra øst.

Beboerne på Finnmyra var i starten omgitt av myr og skog mot nord. Det som i dag er Rydland boligfelt, var inntil ca 1985, fortsatt samme våtmark som Finnmyra hadde vært før utbyggingen. Barna som bodde på Finnmyra, hadde en spennende, men farlig lekeplass i det omkring liggende myrområdet. Beboere i Ordfører Johan Nerviks veg, som ligger inntil grensa mot Rydland, fikk også føle nærheten til våtmarken, spesielt ved vått og fuktig vær i snøsmeltingen på våren. Ved ett tilfelle skulle et konfirmasjonsselskap holdes med oppdekking i kjelleren hjemme, men vannmasser på vidvanke fra Rydland, satte en stopper for det planlagte selskapet på hjemmebane.

Bebyggelsen på Finnmyra har ennå preg av den tiden feltet ble etablert. Siden byggestilen endret seg undervegs i byggeperioden, kan man i noen grad se den kronologiske utviklingen av boligfeltet ved å studere husene. Riktig nok har flere gjort oppgraderinger på sine boliger, i såpass stor grad at huset har skiftet karakter, men dette er ikke et gjennomgående trekk. Boligfortetting er heller ikke skjedd i stor grad på Finnmyra. Noen tilfeller finnes, men på langt nær i så stor grad som tomtestørrelsen skulle gi anledning til. I forhold til dagens standard, er tomtene på Finnmyra romslige, gjerne med et areal på opp mot 1000m². Men byggepress og tomtemangel har ennå ikke bevirket at fortetting har skjedd i samme grad i Klæbu, som i mer by nære strøk.

Kilder:

Per Ulseth, Kåre Haugen, Nils Grendstad, Gunnar Holten, Kjell Ramlo, Svein Amund Halvorsen, Anne Grete Tinlund, Marit Kleven, Ingrid Husby
Nettstedet www.institusjon.no

BUNNPRIS

PRISENE TIL BUNNS - IKKE UTVALGET!

7540 KLÆBU - TLF: 72 83 05 10 • Åpningstider: Man-lørd 8-23 Søndag 11-23

FINNMYRA ANNO 1963

Viser den første bebyggelsen, som i hovedsak lå langs fylkesveg 921. Opprinnelig var Finnmyra et myrområde med furu/lyng. Per Ulseth (født 1922) forteller at i 1933 ble Finnmyra herjet av en skogbrann. Som bildet fra 1963 viser, er det sparsomt med skog på deler av myra. De mange drengroftene på myra, vises som et nettverk av streker på bildet

FINNMYRA ANNO 2010

Viser Finnmyra som den fremstår i dag. Det er senere, i 2011, kommet enda et hus i Forseths veg, men for øvrig har kanskje Finnmyra funnet sin "endelige form" i overskuelig fremtid?

Bilder gjengitt med tillatelse fra Norkart/Geoservice, Geovekst og Statens Kartverk

UTDRAG FRA SOGNEPREST JACOB HERSLEB DARRES DAGBOK

FØRT UNDER RIKSFORSAMLINGEN PÅ EIDSVOLD 1814

Tilrettelagt av Ingebjørg Forsberg

Den 19. februar 1814 skrev prins Christian Fredrik ut valg på representanter til en Riksforsamling som skulle forfatte en regjeringsform for Norge. Klæbu, som på det tidspunktet bare hadde omkring 800 innbyggere, kom imidlertid å stå for to representanter, nemlig sogneprest Jacob Hersleb Darre, f. 1757 og bonde Lars Larsen Forseth, f. 1759.

ferent, i hvilket som helst af Norges Templer Kronings-Agten blev holdt, under Forudsætning at den skede i en af Rigets Hovedstæder. Men, over 400 Aar ere dog henrundne, siden Norge havde sin egen Konge, og fra Thrøndelagen, det egentlige gamle Norge, veed man dog at Enevelden først udspirede. Hiin Tidspunkt haaber man er vendt tilbage – vi søge idetmindste at give Norge sin egen Konstitution og Konge; - det forekommer mig derfor at være en saare uskyldig Ting, om man gav den nye Regeringsformen et og andet Præg fra hiin fjærne Oldtid, følgelig da at ogsaa Kronings-Agten, bestemt at holdes i Throndhjem, blev sat som et Minde om Norges gamle Forfatning. Throndhjems Domkirke, mærkværdig af dens høie Ædle af fordums Glands, tyktes mig være æreværdig nok for hiin høitidelige Handling. I Henseende til det Personale, der nødvendig maatte ledsage Kronings-Agten, forekom det mig likegyldig, enten det blev trukket fra Syd eller Nord, eller fra Nord til Syd. Videre: Thrøndere vilde visst ikke skele til deres søndenfjeldske Brødre for

den Lykkes Skyld, at disse maaske kom til at beholde Kongen og Hoffet i deres Midte; men de Søndenfjeldske vilde ogsaa vistnok godmodigen unde Thrøndere den Glæde at see, i det ringeste eengang, den fælles Konge, og dette vilde Kronings-Akten i Throndhjems Domkirke kunde sikre de Nordenfjeldske. – Efter dette blev Sen heel andtaget. § 31 om de beneficerede Gods's Anvendelse gav Anledning til en slem Debatt, fremst af fornemmelig søndenfjeldske Bønder, Soldater og andet Militair. Kjendeligen spordes at Geistligheden paa disse Steder er enten saare misundt eller bekjent for mislige Forhold i Henseende til Indtækternes Inddrivelse. Almuestandens Repræsentanter især paadreve, at de beneficerede Gods skulde bortranes fra Geistligheden, endog fra de milde Stiftelser, og – lægges til Nationalbanken. Til Lykke antog Oponenterne just herved et Vaaben mot sig selv. Man maatte undres over at ikke een Geistelig reiste sig og talte i bemeldt Sag, førend Touren kom til det Nordenfjeldske, da opstod først Midelfart og i en kjendelig studeret Tale viste Statens uhjemlede Ret til at anmasse sig det beneficerede Gods osv. Bønder og Bønders Tilhængere opstode paany og oplæste skrevne Afhandlinger om Sagen. Imidlertid brændte det paa nærværende Anmærkers Hjerter for at kunde dog eengang komme til at tage Ordet. Jeg reiste mig med disse Ord: Præsterne ere vante til at katekisere; skjønt her er ikke Stedet til en saadan Fremgangsmaade, efter Ordets egentlige Bemærkelse, saa tror jeg dog at være Pligt paa den antastede Stands Vegne at fremkomme med et Ultimatum. Jeg har bemærket af de foregaaende Debatter, at godt Folk der nede i Forsamlingssalen have et utydeligt Begreb om disse to Ting: a) faste urokkelige Privilegier, b) Grundprinciper for et Fædrelands Vel. Den første Punkt har min Kaldsbroder godt beviist som anvendelig paa den omtvistede Sag. Jeg tilføier, at naar man vil grundlægge en Republik eller sammes Konstitution, maa Menneskerettigheder og Grundprivilegier være hellige. I andet Fall lægger man Grund til Misfornøielse, om ikke Anarki, og ved at ville forebygge eet formeentligt Onde lettelligen etablerer et andet større. Jeg har bemærket, at de gode Herrer dernede ikke kunne gjøre sig selv og andre ret tydelig Regnskab for den Sætning: Hvad er Fædrelandets Vel? Grunder dette sig blot paa et Bankvæsen? Paa opdyngende Pengesummer? Eller paa selve Folket Forædlings Kultur og Retskaffenhed? Man ønsker Godsets Salg –for at stifte en Bank. Denne bør komme fra Folket selv, men ikke fra ranede Privilegier. Forslaget har, som det lader, sin Grund i Misundelse og Egennytte. Man misunder Præstestanden, medens denne dog roligen see paa Andres uretfærdige Anmasselser, og Egennytten stikker, tror jeg, at Bonden med flere mener at kunde unddrage sig fra de billige Bidrag, han som Statsborger dog pligter at erlægge til Nation-

albanken (just ved at faa det beneficerede Gods til at træde istedet). Den ærede Bondestand har just her i Rigsforsamlingen erklæret at Odelsrettens Oprættelse var et Middel for at Købmænd og Agitatorer kom til at opkøbe en Mængde Jordegods til Skade for Bondestanden. Men denne ærede Bondestand har muligens det samme Formaal, naar den ønsker at Godset maatte bli solgt, paa en Tid da Banksedler er Landets eneste Betalningsmiddel, og som endnu for en Tid lettelligen kan erhverves paa flere ned een Maade. Man har behaget at kaste en Skygge paa Geistligheden – stygt er det at anklage en heel Stand, fordi enkelte Individuer ere mislige. Førend man vover slige Sætninger, maa man helst først godtgjøre at Bonden, Soldaten, Officeren, kort hver Stand er felfri. Hver prøve sin egen Gjerning, førend han befatter sig med en Andens." (Hva tenkte bonden Lars Larsen Forseth fra Klæbu, der han satt på stol nr.19, och hørte sjelsørgerens nedsabling? Red. anm.) Og Presten Darre fortsetter: "Nok sagt! Sens Indhold bør uden Indskrænkning og Forandring antages. Berøv ikke Hospitaler og milde Stiftelser noget af deres, ikke heller Skoler, Universiteter og fattige Geistlige hvad dem tilkommer. – Enhver beholde sitt – kun vorde det paaseet at hver bruger Sit til eget Gavn. Den udvortes Pragt, og selvoptaget Anstand og Pral og Sniksnak udgjør ikke Menneskeværd, men en lys Forstand, Kalds-Duelighed, Borger-Ærlighed utgjør det sande Menneske. Til deslige Fuldkommenheder skulde et Lands Oplysningsvæsen lede og føre; til at understøtte saadant behøves ligesaavel Penge som til at samle Formue, og til hiin Menneskeforædling er Bonden saavel som Andre saare vel trængende; dertil blive altsaa det fra Staten udskilt, det til Skoler og Forbedringsanstalter bestemte Hypotek anvendt! Sverdrup, Grev Wedel og flere opstode efter hinanden og refererede til det Anførte. Sagen kom endelig til Votering og blev antaget med 69 Stemmer mod 40. Saa nær var det – Midelfart og Antegneren kan uden Selvros ansee sig som Midlet til Sens Antagelse.

Fredag 6te Mai, Bededag, var man ledig.

Lørdag 7de debatteredes over §§ 37-50. En Forestilling fra den nordenfjeldske Almue blev læst, der var ligesaa hædrende for Folket og Præsteskabet i Nord som den forrige Dags forelæste Skrift var anstedelig for det søndenfjeldske Personale, baade Almue og Geistlige. Denne viste Had og Misundelse mot Præsterne og LigeGYldighet for Folkeoplysningen; hiin tilkjendegav just det modsatte. Den nordenfjeldske Almue udbad sig Rigsforsamlingens Opmerksomhed for fattige Skoleholderes forøgede Lønning og Geitslighedens Kaar o.s.v. – Forsamlingen hævdes Kl. 4, efter at man tilsidst

debatterede over om man i Morgen, Søndag, skulde arbeide i Rigsforsamlingen. Mange Stemmer faldt imod, med de flest for Sagen, man skulde altsaa imorgen begynde Kl. 4 Eftermd. Samtlige Thrøndere spiste derpaa ved Taffelet. (Klæbyggene var således inviteret til Prins Christian Fredriks bord. Red. anm.) Prindsen vidste Debatten om Søndagsarbeidet og spurgte Antegneren desangaende, som svarede saaledes: ”Man vanhelliger vist ikke Sabaten ved Arbeider, som sigter til et helt Folks Vel. Der givers mangehaande andre Metoder til Dagens Vanhelligelse, og som agter for slet intet.”

Søndag 8de Mai fra Kl. 4 – 7 over §§ 51-59 incl.

Mandag 9de do. Fra Kl. 10 – 4 over 60-67 incl. Præsidentvalg: Falsen og Vice – Præsident Amtmand Krohg.

Tirsdag 10de. §§ 68-92 incl. Sessionen endte med Oplæsning om Finants- Kommiteens Forhandlinger, hvilke skal videre fremsettes den følgende Dag til Debattering.

Onsdag 11te vare samtlige §§er i Konstitutionen gjenemgaaede – og bleve derpaa afgivne til at redigeres. Man voterede paa Redaktør og, om der skulde vælges 2 eller 3 Mand. Man kunde herved have erindret salig Wessels Svar om Qvæstionen, at neppe var noget Klædebon varmere end 2 Skjorter. - ”Hvad siger man da om 3!” Man vilde altsaa have 3 Redaktører – dertil valgtes ved Votering Sverdrup, Diriks og Sorenskriver Weidemann.

Thorsdag 12te. Finants-Komiteens Planer bleve i Kontinuation af forrige Dag dikterede til afskrifning for enhver.

Fredag 13de var en af de mest larmende, men tillige den interessanteste Dag i Forsamlingen. Resultatet af Finants- Kommiteens Arbeider blev fremlagt under 7 §§ til Debattering. Mening pro och contra, Forslag og Djerfe Yttringer bleve oplæste og indleverede til Præsidenten, Falsen og Vice-Præsidenten Amtmand Krohg. Grev Wedel oplæster en vidløftig Afhandling, der havde i Grunden til Hensigt at omstøbe hele Konstitutionen, hvorved da hans Plan blev kjendelig. De Skygger, Hr. Greven søgte at kaste paa Finants-Komiteens Arbeide, bleve for denne oprørende. Amtmang Krohg reiste sig og tog til Gjenmæle, som den, der havde været Kommiteens Medlem. En anden tog Ordet og foreslog, at Regeringsraadet opkaldes, hvorved Finants.Komiteens Handlinger kunde blive retteligen bedømte. Regeringsraadene Tank og Haxhausen kom. Grev Wedel blev paalagt at oplæse end en Gang sin vidløftige

Detail. Nu fik Sagen sin rette Vending. – Kommiteens Forhandlinger bleve erkjendte for retmæssige, forsaa vidt de vare grundede paa de Beregninger og Planer, hvilke Regeringsraadet havde meddelt. Man skred omsider til Debattering over 1ste og 2den §. De gamle Sedlers Indløsning og Statsgjældens Garantering samt de 14 Millioner Rigsbankdaler, som fremdeles behøvedes, gav Anledning til mangehaande Oplæsninger og Meningers Framstillelse. Nær havde det saakaldede Svenske-Parti seiret. Bønderne og flere, især de, der gjerne vilde have en Konstitution uden Bekostning, opponerede heftigen imod Statsgjældens Garantering. Man skulde følgelig have bygget et nyt Huus uden Tag. Man skulde ville opnaa en skjøn Hensigt og ikke ville Midlerne til opnaa den. Ved Konstitutionens Tilintetgjørelse var hele Rigsforsamlingen bleven til Spot for Europa, sandelig til en høiere Grad til Haan, end om det norske Folk trygt havde kastet sig strax i Sveriges Arme. Klokken var allerede over 3 om Eftermiddagen, da Sverdrup reiste sig i det mest tvivlsomme Øieblikk og oplæste en skjøn, henrivende Tale hvori han viste ei alene Nødvendigheden, men og Muligheden for det norske Folk selv at vedligeholde sin Selv-stændighed, samt at det nu paafordrede Offer ikke var saa trykkende, som det lød til i Følge Modstanderens Framstillelse. Man betænkte sig nogen Tid. – Taushed herskede paa en eller anden Mummel nær. Endelig reiste gamle Rein sig – og i en fortræffelig, varm og henrivende Tale rev Masken af de Personer, der under Rigsforsamlingens Vedvarende havde utbredt Spild og under skin af Patriotisme søgt at opløse Rigsforsamlingen for at spille Riget i Fremmedes Hænder. Jeg erindrer ikke at have hørt en mere paafallende Tale – den indeholdt Perioder, Taarer strømmede os ud af Øinene. Der var en nesten alminnelig Sindesrørelse i Forsamlingen. Der forekom igjen andre Perioder, hvor Taare og Graad forvandlede sig til Latter, især hvor han talte om Sveriges og dets Agenters Planer. Omsider sagde han: ”Saa vil jeg tiltale mine fattige Børn: Jeg har ingen Formue at efterlade Eder. Naar Eders Fader ligger i Støv, da erindre Eder, at ogsaa han var med i den Forsamling, som gav Norge en Konstitution og med denne tillige gav Eder Adgang til at vorde frie Mænd. Her er” sagde han videre, ”de i Forsamlingen der true os med at ville emigrere, dersom deres Planer ikke lykkes. Vi vil ikke forhindre deres Afreise, vi ville ønske dem Lykke paa Reisen. Jeg ønsker nu tillige at, de paa det nye Levested ikke ville fortelle hvorfra de ere komne.” – Neppe vare disse Ord udtalte, før hele Forsamlingen, endog en Deel af selve Modpartiet, reiste sig som een Mand og med Klappen i Hænderne raabte: Bravo! Bravo! Held for gamle Norge! Held for hver ærlig Mand! Nu var den haarde Nødd knækket. 1ste og 2den omtvistede §§er bleve, efter Votering (om de

skulde staa som de var anførte, eller forandres) antagne med en liden Forandring. Klokken var nu henved 5, og Forsamlingen blev hævet til følgende Dag Kl. 10. Middagsmaalet vare saare muntert. Seiren var Fædrelandets, og man jublede i alle Værelserne.

Lørdag 14de Mai kom man til Ende med de 7 §§ om Finantsvæsendet. Forsamlingen udsat til Mandag Kl. 10 da den nu redigerede Konstitution frem-lægges – og vælges nye Præsidenter – Medlemmer til Lov-Komiteen, Værne-pligtsvæsendet, Finantsvæsendet og Bank-Direktører.

Mandag 16de. Valg: Præsident Sverdrup, Vice-Præsident Capt. Motzfeldt. Derhos valgtes Medlemmer af Lov-Komiteen, Værnepligts-Komiteen, Finants-Komiteen og Bank-Direktionen. Forsamlingen hævet Kl. 4 til næste Dag Kl. 10 Formiddag. – Prindsen var kommet tilbage Kl. 6 Morgen fra Blakier, hvorhen han reiste foregaaende Dag, Søndag den 15de. Konstitutionen, som nu var af vedkommende Redaktions-Komitee redigert fornemmelig i Henseende til bestemte Udtrykk og særdeles angaaende Inddelning og Paragraphers Orden, blev forelæst og af Repræsentanterne sammenlignet med deres Afskrift og tilføiede Anmærkninger. Hele Agten bestaar af 113 §§, just Tallet paa Repræsentanterne.

Tirsdag 17de Mai foregik Kongevalget. Alle voterede paa Prinds Christian Fredrik. Se videre ogsaa derom i mine Anmærkninger i Udkast til Grundloven. Thorsdag 19de, Christihimmelfartsdagen, foregik Høitideligheden i Eidsvolds Kirke – al Rigsforsamlingen og

Statsraader og flere til Konge-Selskabet henhørende vare i Kirke samt utallige mange Tilskuere. Efter Forsamlingen i Kirken samledes vi atter paa Eidsvold til et Glæde-maal tid, hvoved Skaaler for gamle Norge blev tømmede og Frydesange i alle Spisestuerne sjungne.

Fredag 20de Mai forsamledes Repræsentanterne atter for at underskrive Protokollen. Efter Maaltidet skiltes Alle ad med rørte Hjerter.

Lørdag 21de reiste Repræsentanterne fra søndre Thronhjems Amt, nemlig Sorenskriver Rambech, jeg og Klokker Forseth, fra vort Logis Heiret i Eidsvold, paa Hjemveien, gennem Hurdalen, Thoten og Birid, Gudbrandsdalen og Dovre og videre – og jeg kom da til mit kjære Hjem her i Klæbo Natten Kl. 1½ til Pintsedagen, den 29de Mai. Gjenforsamlingen med kjære Kone og vakre Børn lod mig glemme overstanden Møie. Imidlertid vil Eidsvolds-Forsamlingen blive mig uforglemmelig, stedse i behagelig Erindring for mig, som den vistnok ogsaa bliver saare mærkværdig i Norges Aarbøger.

Grundvolden til Norges lovbundne Folke-Frihed er lagt. Men – men – hvilken Stats Bygning bestaar imod Politik og Herskesyge – paa Nationens Vegne valgte man en Konge – ja – maaske kun midlertidig Konge.

J. H. Darre

BEDEHUSET PÅ TANEM

Av Eivind Unsmo

Søndagsskolelærere bak fra venstre; Birger Breivik og Peder Hallan

Barna i bakre rekke, fra venstre; 1: Harry Kleven, 2: Ole O Tømmervoll, 3: Lars Forseth, 4: Ole L Tømmervoll, 5: Kalle Kleven
6: Ruth Kristiansen, 7: Erna Kristiansen, 8: Anne L Tømmervoll, 9: Kristine Forseth, 10: Ingebjørg Aspli, 11: Anne O Tømmervoll
12: Margit Tømmervoll

4 barn foran, fra venstre; 1: Idar Hallan, 2: Odd Hallan, 3: Einar Hallan, 4: Gerd Kristiansen

Bildet er tatt ca 1937, og er utlånt av Gunhild Forseth Hovin. Fotograf er ukjent.

De første bedehusene i Norge ble bygd rundt 1850, som et resultat av kristne organisasjoners ønske om å ha egne forsamlingslokaler. Hovedhensikten med bedehusene var å drive med kristent arbeid. Men i mangel på offentlige lokaler, ble det gjerne også plass til andre typer arrangement.

I Klæbu hadde vi for inntil få år siden tre hus som var eid av kristne organisasjoner; Salem bedehus, Tanem bedehus, samt Betel menighetscenter, eid av Pinsevevnerne.

Bedehuset på Tanem ble bygd i 1921. Det var misjonsfolket på Tanem som stod i bresjen, og huset ble reist

på dugnad. "Truvang" ble navnet på huset, og Klæbu Kinaforening stod som eiere. Tomta, som i utgangspunktet var på 1 dekar, ligger sentralt på Tanemsflata. Den ble skilt ut fra et felleseie som tilhørte Tanemsgårdene. Eierorganisasjonen skiftet senere navn til NLM (Norsk Luthersk Misjonssamband). NLM hadde mange tilstelninger der i egen regi, men lånte

det gjerne bort til andre. Bedehuset bestod opprinnelig av en stor og en liten sal, samt kjøkken.

Grunnmuren ble reist av stein som ble hentet fra Vassfjellet. En av karene som var med å lempe stein, var "Kjekken", den råsterke svensken som tidligere har vært omtalt i historiebladet. Stordelen av tømmeret kom fra Vassfjellet, fra gårdene Tulluan og Forseth. Materialet ble skåret på gårdssager, blant annet på Forseth og Grendstad. Bygget var på 160 kvadratmeter, og ble reist i laftet plank i en etasje. Senere ble huset kledd med panel, og det ble også rehabilitert på 1980-tallet.

Bedehuset ble brukt til oppbyggelige møter av forskjellige organisasjoner. Blant brukerne var Frelsesarmeen, Indremisjonen og Misjonsselskapet. Presten var av og til med som andaktsholder på møtene, og det ble også holdt egne gudstjenester her. Sogneprest Arne Skjånes var en hyppig gjest. Ellers var det vanlig på tiden fram mot 1965 at emissærer reiste rundt og holdt møter, dette var spesielt på høsten. Da overnattet de gjerne hos folk i menigheten. Gårdene på Tanem, Forseth og Tulluan ble gjerne benyttet, men også hjemme i eneboliger, blant annet hjemme hos Olga og Ole Tømmervoll.

Søndagsskolen var den aktiviteten som ble ansett for å være den viktigste på bedehuset. Fra huset stod ferdig, ble arbeidet drevet på bedehuset til godt inn på 1960

– tallet. Astrid og Simon Tanemsmo var svært aktive pådrivere, og de hadde mange andre søndagsskolelærere med seg på laget i disse årene. Det var både sang og andakt på søndagsskolen, og de hadde flere utflukter, blant annet til Tanemsåsen. En av de lengre turene gikk til Målsjøen, og transporten ble besørget ved at barna satt på benker inne i et lite hus på lasteplanet til en av Ramlos lastebiler. Denne turen gikk antakelig på 1950 – tallet.

Juletefestene var også populære. Det var juletegang, andakt og bevertning med saft, kaffe og wienerstang. Julenissen var ikke invitert til juletefestene, men godteriposer ble det likevel.

Musikk var det gjerne også, Simon Tanemsmo spilte fiolin, Torvald Tanemsmo spilte mandolin, mens Einar Hallan trakterte både citter og gitar. Det ble lagt ned mye arbeid, ikke minst for den som hadde ansvar for oppvarmingen. Huset ble svært kaldt på vinterstid, og det ble flere timers hard fyring før møtelokalet var varmt nok til å benyttes. Det var mange som satte pris på å sitte rett foran ovnen som stod bakerst i storsalen.

Men det var ikke bare kristelige møter som ble holdt på bedehuset, mange andre arrangement ble også ansett som så nyttige at de fikk benytte lokalet. Det ble blant annet arrangert vekurs og husholdningskurs. Beret Holmli (f; Forseth) forteller at hun deltok i husholdningskurs der. Dette var et 2 måneders kurs, og i

Skjøtet hadde følgende ordlyd;

Underskrevne Andreas Olsen Tanem, eier av gaarden Tanem nedre, gaardsnr. 40, bruksnr. 1, og enke Ingeborg A. Tanem, der med mine myndige barns samtykke sitter i uskiftet bo, som eier av gaarden Tanem nedre, gaardsnr. 40, bruksnr. 2, i Klæbu tinglag, skjøter og overdrar herved i henhold til stemplet kjøpekontrakt av 23/7 1921 til Klæbu Kinaforening en parcell til byggetomt, som ved skylddelingsforretning av 6/7 1921 har faatt navnet TRUVANG, gaardsnr. 40, bruksnr. 5, og skyld mark 0,02.

Den avtalte kjøpesum, kr 500,00 – fem hundre kroner – er betalt, hvorfor parcellen Truvang heretter skal tilhøre Klæbu Kinaforening, hvis hjemmelsmenn vi blir etter loven.

Klæbu 25. mars 1922

Andr. O. Tanem

Ingeborg Tanem

Bedehuset, slik det framstår i dag.

den forbindelse ble det slaktet en gris på Tanem nedre som ble partert. Martha Tulluan var kursleder på vekurs, mens Tora Tulluan ledet husholdningskurs.

I 1946 ble det bestemt at 17. mai – arrangementet i Klæbu skulle foregå på bedehuset. Toget ble dirigert til Tanem, med servering, taler og sikkert mye hurrarop for et fritt Norge. Arrangementet skal ha vært vellykket, men marsjen ble nok i overkant lang for mange. Det ble med denne ene gangen at arrangementet for hele Klæbu ble holdt her.

Under krigen ble Tanem bedehus for øvrig annektert av tyskerne. I 1-2 år bodde det sårede og krigsskadde tyskere der. Den store salen ble da brukt som mel-lager. Soldatene sov i lillesalen og på det lille rommet på loftet. Jostein Hallan var liten gutt under krigen, og bodde ved et hus vegg i vegg med bedehuset. Han forteller at hvis det ble mat til overs etter måltidene på bedehuset, fikk de gjerne mat av kokken. Som barn fikk de lov til å komme inn å høre på radio av tyskerne, men ble raskt skyssset ut igjen om Gestapo kom.

Bedehuset hadde gjennom flere ti – år en viktig funksjon for kristenlivet på Tanem og områdene rundt, men etter hvert som tiden gikk, ble bruken av huset mindre. Årsakene var sikkert flere og sammensatte. Konkurransen mellom kristne og verdslige aktiviteter har økt, samtidig som menighetsmedlemmer har blitt mer mobile, og funnet veien til storbyens forsamlingshus. Med synkende aktivitet ble det naturlig med en vurdering av status for huset. I 2007 ble bedehuset solgt til private.

Det har lenge vært snakk om en utbedring og mulig omlegging av RV 704 fra Torgårdsletta og inn mot Tanem. Hvilken trase som blir valgt, er ennå ikke avgjort. Bedehusets videre skjebne vil bli avgjort når veimyndighetene har sagt sitt. Enn så lenge vil huset stå, der det i over 90 år har stått.

70-års konfirmanter

1942

Første rekke (fra venstre):

Ingrid Forseth, Grete Knudsen, Gunhild Forseth, Presten Arne Skjånes, Borghild Renå, Anne L. Tømmervold, Åse Engum.

Andre rekke: Målfrid Inseth, Håkon Eggen, Odd Kleven, Olav Svaan, Astrid Storø,

Tredje rekke: Egil Dragsten, Kåre Nervik, Kåre Storvold, Birger Dragsten, Paul Dragsten

EN LITEN HISTORIE OM HALDOR N. GRENDSTAD PÅ BÆRTUR TIL HAUGDALEN, I 1942

Av Sverre Gjølgali

Haldor har ”spikret” sammen et bærslag på sju personer, bestående av Haldis Eggen, Bergliot, en jente fra Frøya, Reidar Fosshode, Sverre Gjølgali, Klaus Warmdal og Haldor N. Grendstad.

Vi står utom trappa da Haldor kommer ut med en stor sekk, hengende og dingle på den ene skuldra, og setter kursen mot buret. Brynhild, Haldors kone, hadde prata mye om at ”det blir vel ikke tyttebær til julesteika i år”. Selv kom hun seg ikke til bærsbogen, for hun hadde to småjenter å ta vare på. Når Haldor kommer tilbake fra buret får vi vite at det blir ingen skjæring av havre i dag. Været er så godt at den kan bare stå og modnes. Derimot så skal vi samle alle krefter, og gå inn for bærsanking. Målet er Haugdalen. Vi går ned til Sagbruket, for vi skal ro til Karlssteinen. Haldor som er flink til å organisere ting, tar kommandoen med det samme vi går om bord. Bergliot skal sitte fremst i båten på en ryggsekk, for der mangler et lite sete. Haldor, som er en kraftig og robust kar, skal sitte på første tofta. Reidar og Sverre, som egentlig er innleid for å skjære åker, skal sitte på toft nr. 2 og Klaus, som for øvrig er gårdsdreng, skal sitte på toft nr. 3. Haldis skal sitte i bakskotten, utstyrt med et blikkspann, klar til å lense båten, for den kan være lekk etter å ha stått på land i tørrværet. Vi får ordre om å legge ut årene, og det skal roes i takt, sier skipssjefen.

Vi ror bra, for når Haldor legger sine 112 kg på årene, da skjer det ting! Akkurat når løkta på Kjerringodden viser grønn sektor, mister Haldis blikkspannet, som hun har brukt til auskar. Hun roper: ”Vi drukner, ro mot land!”. Situasjonen reddes med at hun får et bærspann å ause med.

Haldis er både anstrengt og rød i kinnene når vi kommer til Karlssteinen og er glad for å komme på land. Vi belegger båten med et tau, slik at den kan ligge ute i vannet og trutne til vi kommer tilbake. Haldor ber om at vi går i samlet tropp og tar det rolig i starten, for Vikakleiva er en veldig krevende stigning. Ferden går videre innover Korsdalen, som er ganske lett å gå, bortsett fra noen våte steder. Vi kommer til Haugdalen i samlet tropp og alle er i fin form. Det blir en liten prat om det skal være kaffe før vi går til angrep på bæra.

Det blir full enighet om mat kl 11.00 og jakten på den meget omtalte bæra er i gang. Vi går ikke mer enn 30 – 40 meter før det lyser rødt mellom tuene. Stor og fin bær venter på å bli høstet i finværet. I halv 11 tiden stiger en kraftig røykpuff til værs nede ved ei lita bekkssikle med godt vann. Kaffekokinga er i gang. Haldor har kjel hengende på sekken, kjel med kraftig skjenketut, så her skal det bli en godsop til alle. Like før kl.11.00 hører vi Haldors dype basstemme: ”Kom å etal!”. Da vi kommer fram til bålet henger kjelen på stauraen sin og putrer med nesten 10 liter nykokt kaffe. Det er med smurt niste i store spann, preparert med hjemmelaget ost, spekepølse og gomme. Vi spiser som ulver, men det blir mat til overs likevel. Brynhild har sørget for at nista er tilstrekkelig. Hun er kjent som et matmenneske, og det er alltid god mat og nok mat på Grendstad. Mens vi ligger og koser oss med en ekstra kaffekopp, skjer det noe. Jenta fra Frøya spretter opp og slår seg på låret flere ganger, før hun roer seg ned. Etter en liten tur bak noen granbusker, kommer hun smilende tilbake og forteller at ei kongro har kommet seg opp i bukselåret og hadde bitt henne. Mens vi koser oss videre med kaffen, åpner Haldor storsekken. Her drar han fram en stor pose med spekeflesk og hjemmebak flatbrød. Det blir et nytt måltid på bærsankerne, og spør om det er godt. Et godt råd: Ta med dere spekeflesk om dere skal til Haugdalen!! Akkurat nå skjønner vi hvorfor Haldor hadde en runde på buret med storsekken kl 07.00.

Tausene tømmer sammen bæra i større spann, og det hele blir vurdert til drøyt 25 liter. Etter matpausen går vi en bit lengre og sikter oss inn mot en bratt dalside. Her lyser det rødt på lang lei. Det er kolossalt med bær. Her er det så bratt at en nesten ikke behøver å bøye seg for å plukke. Godt for dårlige rygger. Ved 16.00 tiden samles vi ved rasteplassen og bæra blir tømt i digre spann. Vi blir fort klar over at de raskeste fingrene tilhører damene, så pokalen går til dem denne gang. Haldor anslår kvantumet til 60 – 70

liter og mener at det blir bær til både julesteik og trollkrem. Bæra blir fordelt, med de tyngste byrdene på karene, som har sekk. Marsjen til Karlssteinen går mye bedre enn ventet, og båten har tydeligvis hatt godt av å ligge ute i vannet. Den er blitt betydelig tettere. Ca kl. 18.00 er bærslaget ved trappa på Grendstad. Idet vi plasserer ryggsekker og bærspann på trapphella kommer Brynhild ut i døra og sier: ”Dere var nok for seint ute, bæra var vel tåplukka?” ”Jeg skal garantere at det blir nok til julesteika, sier Haldor med et smil. Hvor mange liter vi har tør jeg ikke si, for da er jeg redd at du dāner tu.”

Vi får servert brun lapskaus til middag og det som er så godt! Brynhild har nok ikke hatt en lett dag hjemme i huset. Det er bakt en stor haug med brød og så har hun laget lapskaus

til bærslaget. Men kanskje var det verst å ha to småpiker hengende i skjørtekanten en travel dag. Det er vel ikke så rart at storforkleet til Brynheil er dekorert både med mel og deig. Da Brynhild får oversikt over bærmengden slår hun seg på låra så melgufsen står rundt henne, hun får ikke ord for seg. Etter middag legger Haldor seg på kvilebenken og tenker å ta en titt i ”Nidarosa”, men etter en liten stund faller avisa i golvet. Bærturen er over!

BIBELHISTORIE (RELIGION) VED SJØEN SKOLE FOR 75 – 80 ÅR SIDEN

Av Åsta Bendz

Da jeg leste Ingebjørgs fortelling om hva som rørte seg i hodet på en 10-åring, (- det siktes her til en artikkel av Ingebjørg Forsberg fra historielagets årsskrift 2011 -) var jeg tilbake ved Sjøen skole i den tiden det bare var lærerne som skulle spørre og elevene bare svare.

I likhet med Ingebjørgs Gunnar spekulerte jeg fælt på hvor Adam og Evas sønner fikk konene sine fra, siden de var de eneste mennesker i verden. Det sto så vidt jeg husker, at de giftet seg med hedenske kvinner. Men klok av skade spurte jeg ikke. I 1931 var jeg 6 år og gikk i første klasse hos Sigrd Nideng, og hun leste juleevangeliet for oss små, og der, etter stall og krybbe, hyrder på marken og de vise menn, sto det i bibelhistorien for folkeskolen at gutten ble omskåret og fikk navnet Jesus. Og jeg spurte troskyldig hva det ville si å bli omskåret. Svaret jeg fikk var: ”du ska itj spør så my du Åsta”. Et slikt svar gjorde oss mer nysgjerrig, og saken ble drøftet i friminuttet.

Vi kom til at det var noe som ble gjort med gutter, og til å skjære med ble det brukt kniv, og det gutter hadde og ikke vi jenter, ble skåret bort. Så Jesus kunne ikke tisse, for noen annen funksjon hadde ikke denne kroppsdelen. Forplantningslāren kom inn i skolen en hel generasjon senere, da mine barn var elever, og da visste de alt dette fra før.

Hvordan barn kom til verden var det delte meninger om. De som hadde yngre søsken visste at jordmoren kom med barna i vesken sin, for det hadde de sett med egne øyne, mens jeg som var enebarn og aldri hadde sett snurten av ei jordmor med veske, var kommet til denne verden med storken, for det hadde mor sagt, og mor løy ikke. Det var til og med en i klassen som var funnet i en veigrøft, stakkar.

Det er ikke alltid like enkelt å finne en julegave som faller i smak.

Hva med et gavebrev i fond?

Julegaven som alle husker!

Et gavebrev er et engangskjøp eller en spareavtale i ett av våre aksje- eller rentefond til en person du ønsker å gi en oppmerksomhet.

Enten det gjelder julegaven til den som har "alt", bursdager, dåp, bryllup eller konfirmasjon er dette en gave som vil bli husket!

En viktig årsak til dette er at andeler i fond kan oppnå en langt høyere avkastning enn det som er mulig ved tradisjonell bank-sparing over tid.

I Klæbu Sparebank har vi verdipapirfond for en hver smak med ulike muligheter for avkastning i forhold til ønsket risiko og forventet sparetid.

Ta kontakt med en av bankens rådgivere så får du vite mer om:

- hvilken avkastning kan jeg forvente?
- kan sparepengene tapes?
- hvilke fond passer til min gave?

PS! Ikke vent for lenge – det er snart jul

post@klabu-sparebank.no www.klabu-sparebank.no Tlf.: 04358

SMÅ EPISODER FRA KRIGSÅRENE

Fortalt av Kai Sørum (1912-2005) og ført i pennen av Ingebjørg Forsberg.

Arene før andre verdenskrig hadde Klaus Brøttem gått til anskaffelse av en motorbåt. Den hadde tidligere gått i trafikk mellom byen og Munkholmen og var sertifisert for 25 personer. Det var derfor en relativt stor båt.

Da arbeidet med tunnelen ved Grendstad startet måtte det mudres ved inntaket i Østerlandet. Mudringmassene ble lastet på ferger og slepet ut på sjøen ved hjelp av denne båten. Senere kom krigen, og tyskerne la beslag på båten. De drev med tømmerhogst i Tangvolla og ville ha båten for å frakte folk, redskap og proviant til og fra.

Klaus Brøttem protesterte mot dette, og jeg husker at jeg fulgte med ham da han førte forhandlinger med tyskerne. Resultatet ble at han fikk båten tilbake mot at tyskerne fikk låne den ved behov, men at det da skulle følge med en mann fra Brøttem som kjørte den. Den mannen ble jeg, og det ble med tiden mange turer til Tangvolla.

Mellom Brøttem og byen hadde tyskerne en motorsykkeldonans. Han hette Fritz Hartzstock, men

ble av oss kalt for "motorsyklisten". Denne karen fulgte alltid med på turene til Tangvolla.

Mange av disse tyskerne viste klart og tydelig at de likte seg dårlig som Hitlers soldater, mens andre var deres motpoler i alt. Til de først nevnte hørte "motorsyklisten" Fritz. Han var desuten en stor spøkefugl, noe som ikke alltid passet så bra. På en av de mange turene kom et befal fram til meg der jeg satt og styrte båten. Han hadde noe hermetikk som han viste meg og påsto at det var laks. Men jeg så direkte at det var sei i eskene, og sa det til ham. Da tyskeren sto på sitt, satte jeg til å le. Det var naturligvis både respektløst og ubetenksomt gjort av meg. Tyskeren slet da opp sin bajonett og holdt den under nesa på meg. Jeg fulgte opp det jeg mente var en god spøk, og viste ham tollekniven min, samtidig som jeg fortsatte å le. Fritz lo også godt, og det hele stoppet ved det.

Iblant hendte det at noen unger kom ned til Brøttemstangen og ville følge med på disse turene til Tangvolla, og hvis det var plass i båten var dette helt greit fra tyskernes side. Ved et tilfelle,

da tyskerne nettopp hadde fått sine rasjoner av tobakk og godterier utdelt, fulgte et par barn fra Sjøbyda med på båtturen. Da så jeg en tysker smyge til ungene en pose drops, men på en slik måte at ingen av hans landsmenn skulle se det.

Mannskapet i Tangvolla hadde egen tysk lege som kom dit fra byen. Når han kom på besøk ble han fraktet oppover sjøen sammen med noen høye befal samt "motorsyklisten" Fritz. Jeg ankret båten ved en bergnabb i nærheten av elva og venta der. Da legen vendte tilbake kom han alltid geleidet av samme høye befal og baketter fulgte sabelskramlere etter rang og verdighet. Sist i rekka kom spøkefuglen og motorsykkeldonansen Fritz Harztock som ikke hadde mye til overs for krigsmakten. Da de hadde kommet så nære at vi fikk øyekontakt, kunne denne Fritz løfte knyttneven og holde den under nakken på befalet som gikk foran ham. Samtidig lo han så han ristet.

Ved slike tilfeller var det vanskelig å sitte i båten og holde seg alvorlig.

”UDPAAGAAERI ER DET LIDET AF HER VED SÖEN...”

Av Ingebjørg Forsberg

Det vil si: Her i Sjøbygda finnes det ikke så mange utpå-karere... Opplysningen er henta fra Sjøbygdens Ungdomsforenings Protokoll av år 1894, og bak sitatet står Andreas Grendstad (Tanem) f. 1863.

”Natteløberi”/nattefrieri var kveldens diskusjonsemne da medlemmene møttes 4. februar nevnte år. Disse hadde med årene blitt godt voksne - født mellom 1837 og 68. Datidens rettesnøre var Luthers Hustavle som framfor alt våket over folks sexualliv, og no skulle moralen i grenda granskes og evt. åtgjerdes.

Saken ble imidlertid så innviklet at foreningen måtte bruke to møter før de kom i mål. Protokollene gjengies i original.

Møtelederen innledet: ”Natteløberi maa have sin grund som enhver anden ting; først maa vi se at finde grunden. Det maa sikkert vere en stærk grund siden man maa ud i den mørke Nat, uden at tage Hensyn til mange Hindringer som mange gange er i veien. At Herren har skabet Manden og Kvinden, af naturen bestemt dem til at være sammen og bære livets besverligheder. Den samme danede både dag og Nat; dagen til at arbeide og Naten til vile. Han(møtelederen. Red. anm.) mente at den som ikke benyttede Naten til saa viktigt foretagende, gorde mørkets gerninger. Han udlagde natteløberiet som det verste samfundsonde og vilde høre om nogen kunde forsvare natteløberiet. Overlod derpaa emnet til alminnerlig diskusjon”.

Jens Grendstad: Er vi af naturen bestemt til at vere sammen saa maa det være bedre at dem treffes om naten naar det ikke er anledning paa dagen. Taleren kunde paavise steder vor Nattefrieri var aldeles en umulighed, men der fantes vederstyggeligheder som er hundrede gange verre. (---) Jeg kan foresten ikke finde at det er saa forferdelig galt om man gaar ud en Nat; som oftest er det for at søge kamerater. Troe ikke at det er meningen at synde imod det sjete Bud. For her i bygden er det ikke som i byen vor det er baler og teater vortil ungdomen kan søge. Tror ikke det er nødvendig at døme dem for hardt om en og anden en gang imellem gør sig en tur for at treffe pigerne. Om det saa er mørkt.

Klaus Brøttem: Var ikke enig med den foregaaende taler. Han mente at det ikke måtte betragtes som en skam om en gut besøgte en pige om dagen, at natte- løberiet taget af i den senere tid. Tror at oplysningen vil raade bod paa det. Ønskede at enhver bra gut vilde holde det for skam at

gaa paa nattefrieri. Dernest mente han at den lyst var mest gjeldende i en ung alder saa at det vilde virke skadeligt paa vedkommende selv. Han troede ikke det var meningen at bedrive utugt, men at det laa noget fristende i det.

Ingebrigt Næss: ”Det er en gammel skikk at benytte natten, og vor den skriver sig fra er ikke godt at vide. Det maa vere unseligheden som er til stor grund. Han troer ikke det er guternes mening at beskjemme verken sig selv eller pigene, men at det vesentligeste er for at søge selskab.”

Her satt altså Sjøbygdas godt voksne karer og snakket som om de alle var evnukker og aldri vært anført av ungdommelig fyrrighet og begjær. Dette til trass for at flere av dem hadde både ”ekte” og ”uekte” barn. Ingen nevnte ord som seksualitet/sanselighet, ømhet eller lengsel. Som artister i et kommediespill satt de der og snakket i gåter om ”dette onde” og ”mørkets gjerninger” samtidig som ingen av dem lot som om de forsto grunnen til det ”skammelige natteløberiet/frieriet”. En av deltakerne mente at det å fri til ei jente umulig kunne være så tidskrevende at en trengte ta natta i bruk til slikt...! Og det kunne han jo ha rett i, for hos bondestanden var ekteskapene i allmenhet bestemt langt i forveien av respektive foreldre, mens tjenestefolk og husmenn hadde fritt spillerum blandt sine likestilte. Men Luthers Hustavle tillot ingen intimitet mellom kjønnene, annet enn i barneavlevende øyemed. Samtidig som onani moralsk forkastelig og kunne dessuten utløse alt fra skjeiv ryggrad til psykiske lidelser. (Red. anm.)

Ole Sæther (som helt tydelig ville snakke seg bort fra det noe pinlige temaet) var delvis enig med foregående taler, og ”han huskede at det var travelt om lørdags aftnene at komme sig ud og treffe kamerater, som mange gange samledes i store skarer med en eller to flasker brændevin i lommene. Og det værste spetakel blev forøvet. Saaledes huskede han engang at dem tog op Kaalrabi paa en gaard og bar den paa laaven. Men den tid tenkte jeg mindre paa Kvindene. Siden blev jeg eldre og kom til en mer udviklet alder”.

Nils Aftret vilde ikke forsvare natteløberiet og andre laster som vi ligger under for. Men vi er saa dybt sunken i synd at jeg troer ikke at det lader sig gøre at udrydde det . At skrive breve skal vere saaskjønt, men jeg troer ikke det er tilstrekkelig. For snart rusler dem ud for at faa sig en god Nat. Han holdt fast paa at en ikke kan faa det vek, tror bestemt at der maa vere lite en gang i blandt.”

Ole Sæther: ”Det er sikert; at vort samfund er synken i mange laster, men enda mente han at der fantes dem iblandt ungdomen som kunde kalde sig ren.

Ole Hansen: ”Meneskenaturen er meget variabel og iser Kvinderne, enkelte af dem er rent fra sig selv naar dem kommer i berøring med mandfolk. Som exempel derpaa nevnte han en Kvinde som døde deraf at hun ikke fik tilfredsstillt sin lyst, og Mend som af doktoren blevet raadet at søge Kvinder. – Ole Sæther ”vilde slæt ikke tro at nogen dør af den grund”, men Ole Hansen ”forsikrede at det var sant og vilde vedde med Sæther”.

Lars Grendstad skildrede ater natteløberiet med dets følger som et forferdeligt Samfundsonde. Som en aarsag til mange ulykelige ækteskaber. Dersom det var for at fri saa maatte det ikke tage saa lang tid. Taleren mente at det liger noget bag en syndig begjerlighed hos mennesket som derved maatte tilfredstilles, vorved de ædleste følelser misbruges til noget rent dyrisk. Det er 1000 og atter 1000 som har bukket under i fristelsen.

Ole Sæther: Det lader til at vi alle er nesten enige om at natteløberiet er galt, og dermed strider i mod den borgelige lov. Tror det bør tages alvorlige forholdsregler til at modvirke dette. I mange bygder er det danet Sedelighedsforeninger, men til ganske liden nytte. Han mente at ungdomsforeningen maa vere den rette til at modvirke det. Han syntes det er forferdeligt at vi skal have noget saadant iblandt os.

Medlemmenes forslag til hvordan de skulle få slutt på de syndige ”natte- løberiene”/utpå-karene, var flere. Ol’ Hansa (Ole Hansen) mente at ungdommene burde oppmuntres til å sende brev til hverandre isteden for å bedrive uanstendige nattebesøk. Men Lars Grendstad og Ole Sæther mente at gamle Adam ikke lot seg utrydde så lett.

Nils Bjerkli tror ikke at Natteløberi er verre end noget andet, ialfald naar det ikke drivers mere end her ved Søn. Tror slæt ikke at det er nogen skam om en og anden gut titter ind til gjenterne naar han saaledes gaar forbi om natten. Tror ikke det er meningen derved at bedrive utugt. Kastede en blik paa Situationen i byerne. Taleren mente at om vi faa nateløberiet bandlyst , at det ikke bliver saa meget bedre vad Sedeligheden angaar.

Sjøbyggene tafatte som utpå-karere...

Jo Hyttsagen anså at ”det ser nesten ud som det ikke er livstrangen tilbage hos en stor del af ungdomen. Thi se der gaae Piger paa hundredevis og venter paa tilbud. Det vilde vist vere heldigt at give dem mere luft, for di maa sikkert vere nogle slappe vesender. For skal det udrettes noget i den vei saa kommer det som oftest en utabygdes og tar jentene fra dem. Jeg troer ikke det er heldigt at stenge dem inde, vi maa sikkert lade dem gaa nogle turer, men ikke samle sig i for store skarer saa dem vekker op de gamle, for da blir dem arg.”

Derefter enede sig foreningen om følgende Resolution:

Nattesvermerier anser ungdomsforeningen ikke svarende med tidens udvikling. Men gaa til sin forlaavede selv om det er om natten finder foreningens medlemmer sig ikke beføiet at fælde nogen dom over.

Næste møde besluttedes afholdt om 3 uger. Som diskussionsemne blev fremsat af J. Hyttsagen: Hvorfor blir prestene forhat naar dem har veret en tid paa stedet?

Mødet Hevet.

Jens Grendstad

FORSETH MØLLE

Av Atle Magnus Elverum

Ved den gamle Forsethskolen langs fylkesveg 704, krysser Kvernbekken, også kalt Tullbekken, veien under en bro og renner videre ut i Nidelva. Navnet tilsier at det har ligget en kvern ved bekken. Restene av kverna, eller mølla som den mer presist bør kalles på grunn av de store målene på murene som vises der i dag, vitner om et stort og kostbart byggverk.

Med sine høye og tykke murer har det vært et imponerende anlegg, som sikkert kostet sin samtid forholdsvis store ressurser. Damanlegget, som vises på eldre kart, har sikkert også vært et imponerende syn, med sine vannkanaler rettet inn mot de såkalte kvernkallene. Med så store steinmengder som var brukt, må det ha krevd god kompetanse innen bruddvirksomhet, transport, stillasbygging og muring. Spesielt vakkert er det å se hvor godt såkalt piningsteiner er innlagt i murverket (slimsing), for å låse fast større bruddsteiner.

Bygningen ser ut til å ha likheter med Kjelstad Mølle i Selbu, som var gjenoppbygd på 1850 tallet, over en eldre kvern som stod der før. De få bevarte støpejernsrossene i Forseth kan kanskje tyde på det samme der. Mølla i Selbu, som også hadde et damanlegg, ble benyttet av bygdefolket hele året, også vinterstid. Den hadde flere kverner og en såkalt skarstein for å male bygg-gryn. Mulighetene for å finne skarsteiner i Forseth er tilstede, da det lett påvises store kvernsteiner stikkende opp av jorda flere steder. Den eldre kverna kan stamme ifra første halvdel av 1700 tallet, da kildene forteller at Lars Forseth III f.1704 d.1751 var kjent som møller. Lars Forseth IV f.1731 d.1812 var også kjent som møller, og han fikk utmerkelse i 1770-årene ifra Vitenskapselskapet for å ha ”indrettet et meget skjønt møllehus og damanlegg”.

Men dette anlegget var nesten gått i glemmeboka, før noen fattet interesse, og tok det med som en attraksjon i en fotturbok. I ettertid har grunneier igangsatt ett omfattende ryddearbeid, med felling av vegetasjon i området. Skjøtselsarbeidet var satt i gang

for å bremse forfallet og få ruinen frem i lyset, for på den måten å bevisstgjøre samfunnet det kulturminnet ruinene av kverna i realiteten er. Historielaget fattet også interesse og arrangerte tur dit på kulturminnedagen 11. september 2011. Det medførte begeistring for ruinen og historielaget innhentet et tilbud fra et murerfirma, som hadde gode referanser fra Riksantikvaren.

Tilbudet kom og tiltak ble vurdert, men så skjedde det som ikke skulle skje. I løpet av den kalde vinteren 2010/11, hadde et hjørne mot nordøst og noe av nordre langmur rast ut i bekken. Vann hadde trengt inn i murkrona og sprengt ut de høye veggene, som stod ut mot bekken. Antageligvis har ryddearbeidet rundt ruinen, vært med på å forandre de klimatiske forholdene så mye, at murene ikke tålte endringene. Mulig har forandringene i vegetasjonen gjort, at murene har blitt for hardt eksponert for vær og vind. Murkrona skulle helst fått et dekke av en membran, for å hindre vanninntregning ovenifra.

Dette er lett å si i etterpåkløkskap, men erfaringen fra skaden på ruinen kan være til hjelp og advarsel ved andre kulturminnefunn. Så får vi se om kulturminnet ved Kvernbekken blir ødelagt for fremtiden eller om noen har ressurser til å redde det.

Kilder:

Møllehistorisk forening ved Landbruksmuseet
Håndbok i konservering av ruiner fra middelalderen 2003
Tilstandsrapport fra murerfirma Magnussen & Bakken
Klæbuboka 2009
Forseth boka 3. utgave 1972
Selbu kommune museum
Kjelstad Mølle

Foto: Atle Magnus Elverum

RAMLO TRANSPORT AS

TANEMSFLATA, KLÆBU - 7549 TANEM
TLF : 72 83 27 60 - FAX : 72 83 23 99

Vi leverer alt innen sand, grus, pukk, singel og matjord
Vi utfører også maskinflyttinger, masse-transport og snøbrøyting
Vi leier ut containere og hjullastere til forskjellige formål.

Har du strøsand for vinteren?

KONTAKT OSS FOR TILBUD.

Roar: 900 66 200 - Stein Kåre: 950 78 000
www.ramlo-transport.no - firmapost@ramlo-transport.no

Selli Rehabiliteringssenter AS er en rehabiliteringsinstitusjon innen spesialisthelsetjenesten. Senteret drives etter avtale med Helse Midt-Norge RHF og ligger i Klæbu, 18 km sør for Trondheim. Vi driver aktiv og tverrfaglig rehabilitering av pasienter med hjerte-/karsykdommer, lungesykdommer, større bløtdelskirurgiske operasjoner, kreft, multi-traumer og ortopediske lidelser. Vi har både døgntilbud og dagtilbud. I samarbeid med Lungeavdelingen på St Olavs hospital og Astma- og allergiforbundet driver vi rehabilitering av kronisk lungesyke. Institusjonen har et godt utviklet kvalitetssystem og er ISO 9001:2008 sertifisert.

Vi har en godt utstyrt fysisk avdeling og treningsbasseng som holder 34°C, døgnbemannet sykepleieavdeling og et kjøkken som lager variert og næringsmessig god mat. I samarbeid med pasienten utarbeides individuelle behandlingsmål for oppholdet.

Vi har allmennlege, ortoped og lungelege tilknyttet institusjonen. Søknad om opphold sendes til ReHR (Regionalt Henvissningsmottak for Private Rehabiliteringsinstitusjoner i Midt-Norge).

Ta kontakt hvis du har noen spørsmål, telefon 72 83 43 00

Selli
Rehabiliteringssenter AS

Klæbu fotballklubb – Tanem Grusbane

Kronologisk oversikt:

- * 1906 Klæbu Skiløberforening
- * 1924 Klæbu IL
- * 1928 Arbeideridrettslaget Storm
- * **1936 Klæbu Fotballklubb**
(* 1945 inn i Vassfjell IL)
- * 1947 Vassfjell Idrettslag
(sammenslåing av Vassfjell IL og Arbeideridrettslaget Storm)
- * 1969 Klæbu IL

Rad 1 fra venstre; Ingvar Varmdal, Arne Tømmervold, Håkon Eggen
Rad 2 fra venstre; John Brøttemsmo, Einar Eggen, Ole O. Tømmervold
Rad 3 fra venstre; Kåre Moen, Arnt Hagen, Arne Fosshode, Reidar Fosshode, Arne Mathisen

F E S T E A V T A L E

Sivert Tanem og Lars Tanem gjør denne avtalen med Klæbu fotballklubb: De førstnevnte fester bort til fotballklubben ett stykke av myra ved Tanemsflaten til idrettsplass. Jordstykket er fellessiendom under gårdene Tanem, gnr 40, bnr 1 og 2. Merket begynner ved merkestein i det nord-østlige hjørne av eiendommen Tunheim, følger langs veien Tanem - Hesttre 0,5m til nedsatt merkestein, går derfra mot syd til den stater mot Fjæresfossens Komm. Kraftselskaps eiendom Fosshodes utmark, følger grensen mot denne til krossveien Heimdal-Brøttem, følger veien mot vest til den stater mot Einar Hellens eiendom Heimly, følger Heimlys grense mot syd og deretter mot øst hvor den fortsetter i rett linje til utgangspunktet. Mot øst stater parsellen mot hovedbrukens innmark. Arealen blir ca 12 dekar.

Festevilkår:

1. Klæbu fotballklubb har rett til å opparbeide banta, drenerer den og gjøre den til fullt nevlig idrettsplass.
2. Gjerdehold m.m. påhviler idrettsplassen.
3. Festet gjelder i 99-åttini- år fra 1. juli 1939. I avgift betales Klæbu Fotballklubb kr 20.- kronertyve- pr år, etterskuddsvis pr 1. juli.
4. Klæbu fotballklubb bærer utgiftene til tinglysning av avtalen.

Klæbu, den 23. november 1954.

Lars Tanem   *Sivert Tanem*   *Agnar Kjesbu*

Underskrivne attesterer hermed at Sivert Tanem, Lars Tanem og bane-komiteens formann Agnar Kjesbu har underskrevet dokumentet.

Agnar Kjesbu   *L. Tanem*

Underskrivne Sivert Tanems ektefelle, Anna Tanem, og Lars Tanems ektefelle, Helga Tanem, godkjenner foranstående avtale.

Klæbu, den 23. november 1954.

Anna Tanem   *Helga Tanem*

Til vitnerlighet:

Agnar Kjesbu   *L. Tanem*

KLÆBU TAXI

Tlf. 72 83 29 30

UTFØRER OGSÅ TRANSPORT
MED MINIBUSS

Skal du reise til Syden fra Værnes?
Kontakt oss om transport.

Åpent
8-23 (8-21)

3% kjøpeutbytte
for TRONDOS-
medlemmer

Å VÆRE BARN PÅ EN HUSMANNSPASS

Skrevet ned av Borghild Høiaas f. Berg.

Jeg ble født 21. juli 1921 på en husmannsplass oppe ved Selbusjøen. Den lå under Brøttem, plassen het den gang Maurhaugen, og lå nedi bakken. Senere ble plassen kalt "Bergsli".

Min pappa overtok plassen etter "gammelsmeden" på Flatin, Johan Brøttemsmo. Det var han som lærte opp pappa til smed. Pappa arbeidet i skogen til Klaus Brøttem. Det var ingen storbetaling, 80 øre om dagen, og fikk i tillegg hogge all veden som vi trengte. Det var og bestemt at alle husmennene skulle arbeide 2 dager pr. uke for å få bo på plassen. Det samme gjorde mamma og "gammelmarta Moa". De måtte vaske storklevask 14 dager før jul og før pinse. Det var 2 dager pr. år. Men dette ble det slutt på da de fikk låne penger og kjøpte plassen. Men for å få låne måtte pappa stille kausjon, og kausjonistene ble Nils Grendstad og Bjørn Eidstu.

I 1921, det året jeg ble født, ble det satt i gang arbeid i Sveantunnelen av Trondheim E. verk, og der fikk pappa arbeide som smed. Da kom det godt med, det han lærte av "gammelsmeden" Johan. Da ble det også fast betaling og likere i pengeveien. Vi var 9 søsken som vokst opp nedi bakken, og vi hadde det bra. De kjøpte seg ku, og dermed hadde vi melk, så kjøpte de gris da de fikk råd til det. Vi barna hadde det godt i motsetning til mange andre. Men vi hadde ikke så mye klær, så vi brukte klærne etter hverandre etter hvert som de vokste fra disse. Når det var kaldt om vinteren, måtte vi ligge fire stykker i samme seng for å holde på varmen. Vi fikk aldri ha lys på loftet når vi la oss, mamma var med og pakka på oss sengklærne, og da hadde hun med seg fjøslykta. Og så måtte vi be kveldsbønn, og den husker jeg den dag i dag. Den tida var barn bare barn, ikke som nå, barna er med på alt mulig. Som barn hadde vi ingen leiker, de ordnet vi sjøl. Barkongler som vi fant hadde vi til ku eller gris, vi bygde fjøs av mose og stein. Vi var mye sammen, og leika mye. Vi var oppi "Moan" og leika politi og tjuv og mye annet. Når vi hadde det på det artigste, kom bestemor til "Moaungan" og ropte at "nå mått dem kom inn å legg sæ". Ungan lot som om dem ikke hørte, men da kom "gammelmarta" ut igjen ved fjøsnova, og da ropte ho så det hørtes lang vei; "Rakna, vart du var det!" Da va ungan snar til å spring heim, for da var gamla sint.

Det var "moaungan" og "ungen nedi bakken". Det var Anna Moa, Anna Bakka, Iver-Martha og Ane Dala.

Tida gikk fort, og det ble andre tider. Vi ble større og måtte hjelpe til litt. Med tida fikk vi også 2 kyr som vi

måtte være med opp i skogen, hver morgen og hver kveld. Det samme måtte "Moaungan" gjøre. Det var varme somre på den tida! Og vi badet i Selbusjøen hver dag. I slåtten måtte vi være med, og når pappa var ferdig heime, måtte han oppi Lekås for å slå og høye, men det var lørdag ettermiddag og søndag. Om natta lå vi i ei høyløe der musa sprang over hodet på oss. Oppi Lekås spiste vi vassgraut og spekeflesk, potet og tettmelk. Det var godt når en var sulten. Vi fisket "pæt" i bekken. Frits var ikke så stor, men klarte det han også. Det var moro når pappa skulle sette opp høystakk, da måtte vi være med å kjemme hver ruke. Legge den på, gjorde pappa sjøl, for det måtte være perfekt. Da stakken var ferdig, måtte den kjemmes helt rundt så det ikke stakk ut et strå. Så måtte vi sette opp stige for å nå toppen, for da skulle det legges på, først never og så rund grastorv, så var stakken ferdig.

Vi hadde 1 høystakk oppi Liaåsen, 1 på Stangsletta og Karivollmyra. Når høyet skulle ned fra Lekås måtte det gjøres vinterstid. Da lagde pappa 2 støttinger, en framstøtting, den måtte det være sving på, og en bak. Den ble lagd av tørka bjørk, og jernet smidde han sjøl. Han lagde en mindre doning til Frits. Høyet dro han ned fra Lekås etter at han var ferdig med arbeidet på anlegget, det var i 4 tida. Han spiste middag, tok seg en høneblund, og så var det på'n igjen. Det var best når det var måneskinn, han regnet med å være hjemme i 10-11 tida på kvelden. Da han var kommet ned til dammen, skulle han lyse med lommelykta. Det var 2 ganger i uke, men det måtte være skare og is på sjøen som var sikker. En gang han skulle hente høy oppi Stangslette var det ubudne gjester der, og det var en sau og et lam. Han kasta dem opp på høylasset og tok dem med heim. Det var "flåbygge".

Det var et slit uten like alt arbeidet med å dra ned høyet, men skulle vi har nok mat til dyra var det ingen annen råd. Men å arbeide likte han. Vi fikk etter hvert sette opp ei lita bu oppi Lekås, som vi kunne koke mat og ligge i, slik at vi slapp å gå heim om kvelden. I 1932 sa Klaus at vi kunne flytte kyrne opp i Lekås for sommeren, for det var mye mat opp i åsene rundt. De på gården Brøttem flyttet til setra om sommeren.

Sånn var det å være barn av småbrukere den gangen på 30 tallet.

VEIER OG STEDSNAVN I KLÆBU

Av Per Ulseth

Alle veier og stedsnavn, også her i Klæbu, har vel i utgangspunktet sin naturlige forklaring, men det er kanskje ikke alltid så lett å se den – i alle fall ikke i de tilfellene reguleringsplanen er forandret etter at navnene var vedtatt.

Jeg var medlem av den første kommunale navnekomiteen, som blant annet skulle sette navn på veiene på Finnmyra. Dette var den første reguleringsplanen som var vedtatt med tanke på boligbygging her i Klæbu. Selve navnet "Finnmyra" kommer angivelig av at en "lapp" eller "finnkail" en gang i tiden druknet der. Jeg kan ikke garantere at det er tilfelle, men at det var mulig, er det liten tvil om. Jeg husker godt at det var umulig å gå over der på grunn av svære vanddammer og gjørme. Derav navnet "Finnmyrvegen". Når det gjelder "Lunheimvegen" er det ikke fullt så lett å tenke seg hva som var tanken bak navnet. For drøyt 70 år siden var det en sunnmøring ved navn Konrad Gjerde som bygget seg hus og startet opp med produksjon av forskjellige varer i lær og skinn der Betel menighetscenter ligger i dag. Eiendommen ble siden kjøpt av Klæbu kommune, som bygde den om til aldersheim og ga den navnet Lunheim.

Der endte Lunheimvegen på den reguleringsplanen navnekomiteen fikk seg forelagt. I dag ender den ved nummer 26, der den møter Finnmyrvegen. En annen veg som den gang fikk navnet "Sentervegen", har i dag heller ingen logisk forklaring. Vegen går fra Lunheimvegen nr. 15 og ender ved Finnmyrvegen nr 35. Vegen er stengt for gjennomkjøring. Sentervegen nr 10, som grenser til Finnmyrvegen, var på den planen vi fikk oss forelagt, regulert til butikksenter. Derav navnet Sentervegen. Den vegen som fikk navnet "Krokvegen", har heller ingen likhet med den parsellen som i dag har dette navnet. På reguleringsplanen fortsatte veien den gangen mellom Lunheimvegen nr 4 og nr 6 med to forskjellige avkjørsler fra Lunheimvegen og videre bortover der den i dag er tillagt det som den gang fikk navnet "Hesteskoen". Navnet Hesteskoen fikk den fordi det var bare en halvsirkel fra Krokvegen og tilbake til samme veg. Alle disse forviklingene skyldes først og fremst at reguleringsplanene ble forandret etter at vegene hadde fått sine navn.

En annen veg i sentrum som har fått et navn som etter min mening bør forandres snarest, er "Nordalsveg". Detter kanskje noe kanskje undertegnede må ta hovedansvaret for. Personen det her er tenkt på het Karl Gundersen, men bureisningsbruket som han var eier av, fikk navnet Nordal. Riktig navn på denne

vegen må vel dermed være "Nordalsvegen". Gundersen var for øvrig den første bureiser i Klæbu, og på mange måter en person som var forut for sin tid – noe Våningshuset på Nordal fremdeles vitner om.

Stedsnavn på innmark

Det finnes knapt en eneste plass på innmarka her i Klæbu som ikke har sitt eget navn. Fordi de aller fleste arbeidsføre på en eller annen måte var knyttet til jord- eller skogbruk, var det naturligvis en nødvendighet. De fleste av de gamle stedsnavnene er nok for lengst gått i glemmeboka. For noen år siden begynte jeg å skrive ned noen navn som jeg husker fra min egen barndomsheim. Dette gjelder gård nr 14 Ulseth. På de tre største brukene kom jeg fram til 54 forskjellige navn. Dette var navn som ble brukt i mange forskjellige situasjoner. De fleste av dem ligger på innmark og har en naturlig forklaring.

Stedsnavn i utmark

Jeg tenker her først og fremst på det området vi kaller for "Nordmarka", da det er her jeg er best kjent. Her finner du for eksempel 18 setervoller som med sikkerhet kan påvises. Noen av disse er bebygde og er lette å påvise, mens andre for lengst er tatt tilbake av naturen. For noen år siden var vi en to-tre entusiastter som fløy rundt og satte opp skilter på forskjellige historiske plasser i utmarka. Her var det vel først og fremst gamle setervoller vi konsentrerte oss om, men også andre plasser som "Rømkleiva", "Storkleiva" og "Kvilsteinan" – for å nevne noen.

Det er vel ikke til å unngå at det er forskjellige meninger om hva som er riktig navn på enkelte steder, spesielt i utmarka, men når du finner igjen gamle stedsnavn på offentlige kart som snart er 100 år gamle, må det vel være meningsløst å forandre på det. Jeg hadde gleden av å være sammen med Karl Engum, Sigurd Gjølga og Frits Berg på elgjakt på området Bjørkli-Nesset i flere år. Alle tre er for lengst gått bort. Jeg har aldri hørt nevnt så mange stedsnavn i utmarka noen gang. Her var tre garvede markatravere som alle var lokalkjente i området, men stedsnavn var det aldri noen uenighet om. Når det gjelder områder som Vassfjellet og Brungmarka, finnes det nok andre som er bedre kjent enn jeg er.

Historielagets kalender 2013

Kalenderen for 2013 gir et glimt av foreninger og lag av god gammel årgang i Klæbu.

Kalenderen er å få kjøpt i Klæbu Sparebank og koster kr. 50, -

En liten smakebit fra årets kalender:

Historiebladets oppgave er å formidle glimt fra eldre tider

Vi i redaksjonen er derfor avhenging av tips og stoff fra leserne. Har du gamle brev liggende på kistebunnen, dokumenter som kan være av interesse eller fortellinger om levevilkår og livsformer i eldre tider, så ta kontakt med noen av oss i redaksjonen.